

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

13^E JAARGANG

WOENSDAG 1 AUGUSTUS 1928

No. 657

STOOMVAART-MAATSCHAPPIJ „NEDERLAND” - Amsterdam
ROTTERDAMSCH LLOYD
Rotterdam

MAIL-, PASSAGIERS- EN VRACHTBOOTDIENST
HOLLAND—JAVA vice versa
via SUEZ KANAAL

JAVA—NEW YORK LIJN
Geregelde vrachtbootdienst tus-
schen Nederlandsch-Indië en de
Oostkust van Noord-Amerika in
samenwerking met andere Maat-
schappijen.

JAVA—BENGALEN LIJN
Geregelde dienst tusssen Neder-
landsch-Indië, Rangoon en Calcutta.

JAVA—PACIFIC LIJN
Geregelde vrachtbootdienst tus-
schen Nederlandsch-Indië, Singa-
pore en de Westkust van Noord-
Amerika.

Het Handelsblad

100 JAAR

het familieblad
der beschaafde
kringen. Elke
adverteerder
weet wat dat
zeggen wil!

Algemeen Handelsblad
Afd. Advertentiën - Amsterdam

ROTTERDAMSCH
BANKVEREENIGING

ROTTERDAM AMSTERDAM DEN HAAG

KAPITAAL f 50.000.000
RESERVE f 20.000.000

DEPOSITO'S
CHEQUE REKENINGEN MET RENTEVERGOEDING
ALLE BANKZAKEN

STORK

AFD. CENTRIFUGAAL-
POMPEN

SERIE POMPEN

voor de meest
verschillende
doeleinden

**ZELF-
AANZUIGENDE
POMPEN**

SPOEDIG LEVERBAAR

HENGELO

Poorters- Toeback

30 ct. per half ons.

Nederlandsche Hypotheekbank

Opgericht te Veendam in 1890.

Directie: Mr. M. J. BOS
Mr. J. WILKENS.

Kapitaal f 4.000.000,—
Reserves ruim f 2.200.000,—
Hypotheken plm. f 54.000.000,—
Pandbrieven plm. f 51.000.000,—

**4 1/2 % Pandbrieven
à 99 1/2 %**

Bij omwisseling tegen uitgelote
pandbrieven is de koers 1/2 % lager.

R. MEES & ZONEN

A° 1720

Bankiers en Assurantie-Makelaars

ROTTERDAM

Safe-Deposit

Bezorging van alle
Verzekeringen

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK

AMSTERDAM

'S-GRAVENHAGE

ROTTERDAM

BATAVIA

AMOY, AMPENAN, BANDOENG, BOMBAY, CALCUTTA, CHERIBON, GORONTALO, HONGKONG, KOBE, MAKASSAR, MEDAN, MENADO, PALEMBANG, PASSOEROEAN, PEKALONGAN, PROBOLINGGO, SEMARANG, SHANGHAI, SINGAPORE, SOERABAYA, TEGAL, TJILATJAP, TOKIO, WELTEVREDEN, YOKOHAMA

EEN VEELZIJDIGE ERVARING

in het maken van Reclamedrukwerk waarborgt een smaakvolle en pakkende uitvoering. Wij zullen U gaarne van advies dienen. ☒ Een verzoek per briefkaart of telefoon brengt U een technisch vertegenwoordiger.

NIJGH & V. DITMAR'S
HANDELSDRUKKERIJ
WIJNHAVEN 113 · ROTTERDAM
TELEFOON 7841
(VIER LIJNEN)

Zooeven verscheen de

TWEEDE DRUK VAN

Naamlooze Vennootschappen WET

tot wijziging en aanvulling van de bepalingen omtrent de naamlooze vennootschap en regeling van de aansprakelijkheid van het prospectus

Van aanteekeningen voorzien door
G. VLUG - Notaris te Rotterdam

Prijs f 1,25

Bij den Boekhandel verkrijgbaar

NIJGH & VAN DITMAR'S UITGEVERS-MIJ, ROTTERDAM

VERSCHEENEN:

Voorlezingen over Organisatie van den Handel

door J. GROOTEN

Prijs f 2,90

Alom verkrijgb. bij den Boekhandel en bij
NIJGH & VAN DITMAR'S UITG.-MIJ
ROTTERDAM

Verschenen:

Leerboek der Organisatie en Techniek
van den Handel voor Handelsscholen

DE GOEDEREN HANDEL

DOOR

J. GROOTEN

Leeraar M.O. Wiskunde en Boekhouden
Dir. der Levensverz. Mij N.O.G., A'dam

en

P. BEISHUIZEN Gzn.

Leeraar aan de Handelsscholen van de
Alg. Winkeliersvereniging, Amsterdam

Deel I f 1.50

Deel II f 1.75

Nijgh & v. Ditmar's Uitg.-Mij, Rotterdam

Zooeven verscheen:

Koersberekening

Door JOH. HAGE

Een handleiding bij het be-
rekenen van koersen.

Prijs f 2,90

Alom verkrijgbaar bij den Boekhandel
en bij Nijgh & v. Ditmar's Uitgevers-
Maatschappij, Rotterdam.

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
 ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
 UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

13^E JAARGANG

WOENSDAG 1 AUGUSTUS 1928

No. 657

INHOUD.

	Blz.
DE CREDIETVERZEKERING IN TIJDEN VAN CRISIS door <i>C. P. H. Groenendaal</i>	656
De In- en Uitvoer van Nederland 1927-1928, door <i>W. G. H. v. d. Zweep</i>	657
Het economisch en financieel herstel van Bulgarije door <i>Dr. G. Saraïlieff</i>	660
Ten laatste de Contrôle in de Ziektewet door <i>Dr. F. E. Posthuma</i> met naschrift door <i>Mr. Dr. J. van Bruggen</i>	663
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
De geldmarkt te Weenen en de jongste verhooging van het disconto in Oostenrijk door <i>Dr. Richard Kerschagl</i>	664
AANTEKENINGEN:	
Uit het verslag van de Javasche Bank	666
OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN	669
MAANDLIJFERS:	
Statistisch Overzicht van den economischen toestand van Nederlandsch-Indië	670
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	670-678
Geldkoersen. Bankstaten. Goederenhandel.	
Wisselkoersen. Effectenbeurzen. Verkeerswezen.	

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.

Algemeen Secretaris: *Mr. Q. J. Terpstra*.

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.

COMMISSIE VAN ADVIES:

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. E. Moresco; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Prof. Mr. H. R. Ribbius; Jan Schilthuis; Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerd lid: *Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart*.Redacteur-Secretaris: *S. Posthuma*.Secretariaat: *Pieter de Hoohweg 122, Rotterdam.*

Telefoon Nr. 3000. Postrekening 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos, voor zover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Aangeteekende stukken: *Bijkantoor Ruigeplaatweg.*

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en girorekening No. 6729.*

31 JULI 1928.

Aanvankelijk was het aanbod van geld weder zeer groot. De prolongatierente daalde weder tot 3¼ pCt., particulier disconto was voor 4 pCt. onder te brengen en callgeld kon voor 2¼ pCt. slechts moeilijk plaatsing vinden. Later kwam er echter in verband met de naderende maandwisseling wat meer vraag en liep particulier disconto weder op tot 4½ à 4¾ pCt. en kon men voor callgeld weder 2½ à 2¾ pCt. bedingen.

* * *

Op den weekstaat van De Nederlandsche Bank geeft de post binnenlandsche wissels een daling van f 1,4 miljoen te zien. De beleeningen blijken met f 6,3 mil-

lioen te zijn toegenomen. Het tegoed van het Rijk, dat de vorige weekstaat had aan te wijzen, heeft in de afgelopen week plaats gemaakt voor een debetsaldo ten laste van de schatkist, ten bedrage van f 12,7 miljoen.

De goudvoorraad der Bank verminderde met f 60.000,—. Het zilver blijkt met f 200.000,— te zijn teruggegaan. De post papier op het buitenland vertoont een vermeerdering van f 2,6 miljoen, terwijl de diverse rekeningen op de actiefzijde der balans een daling van f 1,1 miljoen te zien geven.

De biljettencirculatie vermeerderde met f 25,8 miljoen. De rekening-courant-saldi van anderen liepen met f 4,5 miljoen terug. Het beschikbaar metaalsaldo bedraagt f 4 miljoen minder dan verleden week. Het dekkingspercentage is ruim 54.

* * *

De wisselmarkt was deze week iets minder stil. Vooral voor Marken bestond er veel vraag, zoodat een verdere stijging tot 59,40 plaats vond. Ook Dollars en Fransche Francs waren gezocht en konden iets verbeteren. Daarentegen waren Ponden weder aangeboden, 12,08¼—12,07¼/16 en was er ook vrij veel aanbod van Belga's, die tot 34,60 terugliepen. In de overige wissels kwam weinig verandering.

LONDEN, 30 JULI 1928.

Geld was verleden week over het geheel genomen gemakkelijk en was de laatste 2 dagen zelfs zeer ruim. Vrij groote verschuivingen zullen ongetwijfeld deze week plaats hebben met betrekking tot het einde der maand, de voorbereidingen voor de Augustus Bank Holiday en de groote exodus naar den zeeak voor de schoolvacanties.

Disconto had echter met geheel andere invloeden rekening te houden dan de geldmarkt. De Duitsche Valuta, die reeds eenigen tijd duurder geworden was, bereikte plotseling met een sprong van verscheidene punten het gouduitvoerniveau en eenige belangrijke posten goud werden dan ook naar Duitschland verscheept. De Fransche valuta bewoog zich eveneens in dezelfde richting en de discontomarkt had dus rekening te houden met een min of meer algemeene beweging van de voornaamste wisselkoersen naar een peil, dat tot gouduitvoer aanleiding geeft.

Onder dien invloed trok disconto dus sterk aan en besloot de week op 4½—¾/16, terwijl heden de prijs 4¾/16—¼ is, en verschillende huizen niet onder 4¾ tot zaken willen overgaan.

Toch is de positie van de Bank van Engeland op het oogenblik zoo sterk, dat voor een verhoging van haar minimum discontokoers geen vrees bestaat, maar het is juist gezien van de markt, dat particulier disconto onder deze omstandigheden zeer dicht bij het officieel disconto behoort te blijven.

DE CREDIETVERZEKERING IN TIJDEN VAN CRISIS.

Hoewel de credietverzekering nu al verscheidene jaren ook in ons land wordt uitgeoefend en haar wezen en werkwijze steeds meer bekend worden, ontmoet men nog dikwijls de opvatting, dat deze tak van verzekering naar geheel dezelfde maatstaven als haar oudere zusters moet worden beoordeeld. Dit nu is geenszins juist, want al is de credietverzekering, juridisch en technisch, zonder eenigen twijfel een vorm van verzekering, zij onderscheidt zich van de andere branches op verschillende punten. Het heeft mij interessanter geleken het voornaamste dezer verschillpunten nader te beschouwen, eensdeels omdat het aparte karakter dezer verzekering vooral daardoor wordt bepaald, anderdeels omdat in de kringen van belanghebbenden juist dit punt veelal te zeer wordt veronachtzaamd. Ik bedoel: de sterke cumulatie van schaden in tijden van crisis.

De credietverzekering behoort tot de groep der schadeverzekeringen. Zoals bij elke schadeverzekering is haar doel de schade te vergoeden, die ondanks door den verzekerde genomen voorzorgsmaatregelen, door onvoorziene omstandigheden wordt geleden. Het gevaar, waartegen de credietverzekering dekking biedt, is dat der insolventie. Deze insolventie zal derhalve onvoorziene moeten intreden, dus ondanks goede informaties en/of goede ervaringen met den betreffenden debiteur. Een gevolg daarvan zal dus zijn, dat de credietverzekeraar, zooals elke verzekeraar, geregeld schade zal hebben te betalen. Deze verliezen zullen echter meestal op zich zelve staande gevallen zijn, d.w.z. dat de insolventie te wijten is aan oorzaken, die in de eerste plaats bij den debiteur zelve te zoeken zijn.

Als tot een geheel andere groep behorend, moeten wij echter diè gevallen van insolventie aanzien, die ontstaan in tijden van crisis. Op een ontstellende manier grijpen de betalingsmoeilijkheden dan om zich heen, doordat de verschillende fasen van het productieproces, in het moderne ruilverkeer, door het crediet worden aaneengeschakeld en het afknappen van één dezer schakels noodzakelijk naar boven en naar beneden moet doorwerken. In die tijden worden de zwaarste eischen aan den credietverzekeraar gesteld en indien hij zich niet steeds van dit gevaar bewust is, zal hij zijn taak niet naar behooren kunnen verrichten. Deze cumulatie van schaden is het, die de credietverzekering tot een geheel aparte klasse van verzekering maakt. Oogenschijnlijk zou men dit ook van de levensverzekering kunnen zeggen. Ook daar toch een geregeld terugkeerend percentage z.g. normale schaden, waarbij de levensverzekering zelfs het benijdenswaardige voordeel heeft om dit percentage met bijkans wiskunstige zekerheid te kunnen bepalen. En ook daar, in tijden van oorlog, de mogelijkheid van een ongewone cumulatie van schaden. Toch gaat deze vergelijking niet op, want het is een bekend feit, dat de ontzettende sterfte gedurende den wereldoorlog, nauwelijks van eenigen invloed is geweest op de normale schade-curve. Hoe is dit te verklaren? Natuurlijk in de eerste plaats door de omstandigheid, dat levensverzekeringmaatschappijen de polissen buiten effect stelden ten opzichte van soldaten in de gevechtzone, tenzij een extra premie voor dit verhoogde risico werd betaald. Doch daarnevens zeer zeker ook door de sterke verbreiding der levensverzekering. Nu zal men mij, met betrekking tot dit laatste punt, tegenwerpen, dat het dus slechts een quaestie van tijd kan zijn en ook de credietverzekeringsmarkt zal aldus opgebouwd wezen, doch dit is slechts ten deele waar. Immers, hoewel zeer zeker een verdere verbreiding slechts ten goede kan komen aan de positie van de credietverzekeringsmarkt, in het belang van assuradeuren en verzekerden beiden, daar zal de credietverzekering nimmer diè algemeene toepassing kunnen vinden, als bijv. levensverzekering en brandverzekering, om de eenvoudige

reden, dat in principe wel iedere persoon en elke zaak voor levensverzekering, resp. brandverzekering in aanmerking komt, doch credietverzekering slechts mogelijk is, waar crediet gegeven wordt. En al is nu ook, zooals ik hierboven reeds aanstipte, het credietwezen zeer sterk verbreid, toch wordt bijv. alleen in ons kleine land jaarlijks voor een waarde aan goederen van vele honderden millioenen guldens afgeleverd tegen contante betaling of tegen de verschepingsdocumenten, zonder dat enig credietrisico wordt gelopen. Daar komt bij, dat alle particuliere verzekerden wel het hunne bijdragen tot de ontwikkeling van de brandverzekeringsmarkt, doch voor de credietverzekering van geen belang zijn, daar zij geen crediet vragen, al is daarin de laatste jaren tot op zekere hoogte een geringe wijziging gekomen door de nieuwe fase van het credietwezen, die ik gemakshalve met den term van „afbetalingszaken” wil bestempelen.

De credietverzekering dan, is bij uitstek een crisisverzekering.

Wat dient men echter onder een „crisis” te verstaan?

Er wordt nog al eens met dit woord gesold en ik moet toegeven, dat een alleszeggende definitie niet mogelijk is. Laat ik voorop stellen, dat de studie der economische crises nog in een beginstadium verkeert. Wel is de laatste jaren op dit gebied, zooals op zoovele andere, een belangrijke vooruitgang te constateeren,¹⁾ maar dat neemt niet weg, dat nog zeer veel onverklaard is. Voor mijn doel is echter de volgende definitie voldoende: „Een crisis is een, door één of meer, onderling zeer verschillende, oorzaken teweeggebrachte hevige ontwrichting van den normalen toestand in één, enkele of alle onderdeelen van het economische leven.”

Wat beteekent dit voor den credietverzekeraar? Dat hij niet alleen moet rekening houden met een algemeene crisis, zooals bijv. na den grooten oorlog, maar ook met crises in één of enkele branches. De ervaring toch heeft geleerd, dat in elke branche een periode van voorspoed wordt gevolgd door een min of meer ernstige depressie en deze weer door een min of meer krachtig herstel. Welke oorzaken deze fluctuaties teweegbrengen, welk tijdsverloop er tusschen de hoogste en laagste punten van de curve ligt, en welke wetten daaruit kunnen worden afgeleid, ziedaar de moeilijke taak van de crisisleer. Het bestek van dit artikel gedooft niet hierop dieper in te gaan. Ik moet dus volstaan met het vermelden van één der bekende verschijnselen van een crisis in een bepaalde branche, nl. dat deze nimmer beperkt blijft tot één onderdeel van het economisch proces, maar integendeel steeds naar boven en beneden doorwerkt. Verkeert bijv. de productie van een grondstof, zooals wol, katoen, huiden e.d. in een crisistoestand, dan zal dit doorwerken in alle fasen van het verwerkingsproces. Om bij het laatste product te blijven: Van de ruwe huiden zal de crisis overslaan naar de looierij. Van deze naar den leerhandel en zoo vervolgens tot aan den kleinhandel toe. En het kan natuurlijk ook omgekeerd gaan: een crisis in den kleinhandel zal onvermijdelijk ook naar de richting van het ruwe product doorwerken.

Het is een bekend feit, dat de crisistoestand zich het eerst openbaart door de betaalwijze, die steeds slechter wordt, naarmate de crisis voortgang neemt. De eene insolventie volgt op de andere: firma's, die zich in normale tijden nog juist konden handhaven, blijven uiteraard het eerste in gebreke, doch ook de beter gefundeerde ondergaan hetzelfde lot, daar hun uitstaande vorderingen niet of slechts uiterst langzaam binnenkomen. Van welk een groot nut is in die tijden de credietverzekering, die, dank zij de in gun-

¹⁾ Ik wijs hier bijv. op het waardevolle materiaal, verzameld door instellingen als: London and Cambridge Economic Service; Harvard University Committee on Economic Research; Institut de Statistique de l'Université de Paris; Institut für Konjunkturforschung; Committee of experts on economic barometers (van den Volkenbond).

stige jaren geformeerde reserves, krachtig kan bij-springen. En indien alreeds bij een dergelijke speciale crisis, d.w.z. één, die tot een enkele branche beperkt blijft, die nuttige functie bijzonder naar voren treedt, hoeveel te meer dan bij een algemeene crisis, zooals bijv. onze oostelijke naburen in 1925 en 1926 hebben doorgemaakt! Dat de credietverzekering vooral dan van onschatbare waarde is, behoeft wel niet nader te worden aangetoond.

Hoe zal het den credietverzekeraar echter mogelijk zijn, juist in dergelijke crisistijden steun te verlenen? Alleen indien hij, ondanks gunstige conjunctuur, zich het crisisgevaar steeds voor oogen houdt en daarmee bij het vaststellen van zijn condities in voldoende mate rekening houdt.

Het is begrijpelijk, dat dit wel eens tot misverstand aanleiding geeft, daar velen zich, geheel te goeder trouw, een onjuiste voorstelling vormen van de mogelijkheden die dit instituut biedt, en eischen stellen, die onvereinigbaar zijn met de juiste opvatting van de taak, die de credietverzekeraar zich heeft gesteld. Doch welk nut heeft anders het aangaan eener credietverzekering voor een verzekerde, indien hij de vrees moet koesteren, dat de credietverzekering in gebreke blijft, juist in den tijd, dat zij het meest noodig is en wellicht ten onder gaat aan de crisis zelve, waartegen zij bescherming moest bieden? Competente voorlichting zal hier veel kunnen bereiken. Ieder, die het wezenlijk karakter dezer verzekering leert kennen, zal inzien, dat geheel andere maatstaven bij de beoordeeling daarvan moeten worden aangelegd dan bij welke andere verzekering ook. Ook dient niet uit het oog te worden verloren, dat het hier een verzekeringsvorm betreft, die nog niet op zulk een lang verleden als hare oudere zusters kan bogen. Wel werden reeds in de 18e eeuw en het midden der 19e eeuw pogingen aangewend om te komen tot een verzekering van debiteuren, doch van een eenigszins georganiseerde credietverzekering kan toch eerst sinds een veertigtal jaren gesproken worden; de grootste vlucht dateert zelfs eerst uit onze eeuw, toen de credietverzekering zich gaandeweg van Engeland naar vele landen van het Europeesche continent verbreidde. Bij deze betrekkelijk jonge formatie spreekt het vanzelf, dat nog groote mogelijkheden voor dit instituut zijn weggelegd. Zoover zal het echter nooit komen, indien de credietverzekeraar niet steeds doordrongen blijft van de bijzondere eischen, die in tijden van crisis aan hem gesteld worden en indien hij zich daartegen niet wapent door het afwijzen van niet-verzekerbare risico's en door het vormen van sterke reserves, om paraat te zijn in tijden als het wezenlijk gevaar daar is, waartegen hij verzekerd heeft.

Ook de internationale samenwerking van de verschillende maatschappijen is van zeer groote betekenis, zoowel door de, daardoor mogelijk gemaakte, sterkere risicoverdeeling als door het uitwisselen der ervaringen. Het is derhalve een zeer belangrijk besluit geweest, dat op de jongste conferentie te Parijs geleid heeft tot de oprichting van de „International Credit Insurance Association”, aan welks doel en werking de heer Mr. E. L. G. den Dooren de Jong in de nummers van 9 en 16 Mei jl. van dit blad een uitvoerige beschouwing heeft gewijd. Het lijkt geen twijfel of de credietverzekering heeft daardoor weer een belangrijke stap vooruit gedaan en zich een blijvende plaats veroverd naast hare oudere zusters. Zij zal zich die plaats echter alleen waardig toonen, indien zij haar wezenlijke karakter niet verloochent: bescherming in tijden van crisis. GROENENDAAL.

DE IN- EN UITVOER VAN NEDERLAND 1927-1928.

Nederland in den wereldhandel.

Volgens de, als eerste van de jaarlijksche handelsstatistieken, reeds in Mei jl. verschenen Jaarstatistiek van den in-, uit- en doorvoer gedurende 1927, nam de waarde van den invoer, zonder goud en zilver, sedert

het daaraan voorafgaande jaar met 4,4 pCt. toe en die van den uitvoer met 8,7 pCt., terwijl 74,6 pCt. van den invoer door den uitvoer was gedekt. De waarde van den invoer en van den uitvoer, herleid tot de geldswaarde van 1913, nam gedurende de laatste vijf jaar onafgebroken toe en wanneer 1926, met zijn ontwrichtenden invloed van de Britsche kolenstaking en strubbeling in Duitschland, buiten beschouwing wordt gelaten, dan is ook de waarde van den uitvoer in die jaren telkens sterker gegroeid dan die van den invoer, zoodat de handelsbalans geleidelijk minder passief werd.

Veelal wordt aan het invoer- of uitvoeroverschot van een land een te groote plaats in de beoordeeling van zijn economischen toestand ingeruimd en over het hoofd gezien, dat niets zonder meer de opvatting wetigt, dat één van deze overschotten begeerlijk, dan wel nadeelig, is. Een invoeroverschot kan bijvoorbeeld zijn oorzaak in aan het buitenland verleende kapitaaldiensten of in baten uit de rederij vinden, terwijl anderszids een goede bedrijfs-gang in een land de strekking heeft om den invoer te prikkelen en den uitvoer te doen afnemen en een gedrukte bedrijfstoestand tot het omgekeerde kan leiden.

In het geleidelijke beloop van de handelsbalans ligt evenwel een sterke aanwijzing voor een regelmatige, niet aan groote schokken onderhevige, ontwikkeling van de Nederlandsche volkshuishouding als geheel, welke haar bevestiging in de cijfers betreffende de gezamenlijke goederenverplaatsing over de grens sinds 1872 vindt:

Tijdperk	Binnenwaartsche richting	Buitenwaartsche richting	Overschot binnenw. richting in % van deze reeks
1872/1879 gem.	7.407	3.674	53,5
1880/1889 „	11.807	6.012	49,4
1890/1899 „	19.034	11.603	39,9
1900/1909 „	33.933	24.055	29,4
1910/1913 „	53.705	40.269	25,-
1923	33.005	22.330	32,3
1924	50.733	38.169	24,8
1925	59.827	46.818	21,7
1926	72.442	59.921	17,3
1927	78.032	63.731	18,3

Voorts blijkt uit deze getallen, dat te beginnen met 1925 de omvang van de over onze grenzen geleide goederenbeweging dien van vóór den oorlog heeft overtroffen. In 1927 beliep deze rond 134 pCt. van de goederenverplaatsing in 1913 en in 1926 rond 125 pCt. Door de onvolkomenheid van de handelsstatistiek over de jaren vóór 1917 is het niet mogelijk om een zelfde vergelijking op het stuk van den eigenlijken in- en uitvoer te maken, zoodat niet met zekerheid — daarentegen wel met groote waarschijnlijkheid — mag worden aangenomen, dat ook deze omstreeks 1925 den omvang van 1913 hadden bereikt of overschreden.

Het volgende overzicht van den omvang van de in- en uitvoeren van de geheele wereld, dat aan openbaarmakingen van den Volkenbond werd ontleend, biedt door de ongelijksoortigheid van de gegevens geen maatstaf voor een zuivere vergelijking met die

Gebieden	1925 (1913=100)	1926 (1913=100)
Oost- en Midden Europa		
a. zonder de Sovjet Republieken	84,1	83,4
b. met „ „ „	75,1	74,5
Overig deel van Europa	100,3	99,3
Europa zonder de Sovjet Republ.	95,1	94,5
„ met „ „ „	90,6	90,3
Amerika-Noord.....	138,5	149,7
„ -Midden	132,7	133,1
„ -Zuid	102,9	104,1
Afrika	108,1	111,7
Azië.....	143,7	153,1
Oceanië	132,-	134,5
Geheele Wereld.....	107,4	110,3

aangaande Nederland; doch het bevat sterke waarborgen voor een groote mate van waarschijnlijkheid, terwijl de statistische reeks betreffende den aan- en afvoer van Nederland eerst dan aan vergelijkbaarheid met die betreffende den in- en uitvoer van de wereld zou inboeten, voor het geval het aandeel van den gezamenlijken in- en uitvoer in zijn goederenbeweging met het buitenland in 1925 en 1926 aanmerkelijk bij dit aandeel in 1913 ware achtergebleven. Hetgeen, zooals reeds werd opgemerkt, niet kan worden beoordeeld.

Indien men, naast de genoemde overwegingen, nog in aanmerking neemt, dat een deel van den doorvoer tot den eigen handel van Nederland behoort — men denke bijvoorbeeld aan koffie — en voorts de doorvoerhandel vooral in een land als het onze, dat sedert eeuwen een eigen wereldvrachtvaart heeft, tot de belangrijke bestaansbronnen moet worden gerekend, dan is er voldoende speling tusschen de verhoudingsgetallen betreffende Nederland en die aangaande de andere handelsgebieden om de gevolgtrekking te rechtvaardigen, dat op het gebied van den internationalen goederenruil Nederland de ontwikkeling van de meest levenskrachtige deelen van de wereld zeer wel heeft bijgehouden. Niet in de laatste plaats zal dit zijn verklaring vinden in de groote veerkracht, welke onze volkshuishouding door de veelsoortigheid van haar bestaansbronnen bezit.

Aan het goederenverkeer met het buitenland paart zich het bezit van een omvangrijk reedersbedrijf, hiernaast staat een voor den uitvoer werkende landbouw van groote volkomenheid en uitgeoefend onder klimaat- en bodemverhoudingen, welke aan zijn voortbrengselen een gewilde hoedanigheid verleenen. Een innige samenhang met door de natuur overvloedig beedeelde tropische landstreken doet ruime baten aan het moederland toevloeien en bevrucht zijn bedrijfsleven, terwijl de Amsterdamsche markt voor disconto's in den jongsten tijd het voorbeeld biedt, hoe een zich in wereldbanen bewegend geldverkeer nieuwe betrekkingen met het buitenland schept. Daarnaast vindt een toenemend deel van de bevolking werkgelegenheid in nijverheidsondernemingen van den meest verschillende aard.

Waar in landen, welke in overwegende mate van den landbouw afhankelijk zijn, mét de ongewisse opbrengsten van de oogsten de positieve en de negatieve handelsbalansen elkander afwisselen en de eigenaardige nijverheidsgebieden, zij het in minderen omvang, eenzelfde verschijnsel vertoonen, treedt in Nederland een zekere gelijkvormigheid aan den dag, welke op sommigen den indruk van achterblijven maakt, maar in werkelijkheid een nuttige uitkomst van gemiddelde grootte als vrij vaste winst voor de volkswelvaart inhoudt. Zoo zal een stoot aan het fijngevoelige samenstel van handel en scheepvaart toegebracht de volkshuishouding als geheel minder treffen, naar de mate waarin de druk door haar andere stutsels wordt opgevangen en afgeleidt, waarbij dient overwogen, dat slechts onheilen van zeer buitengewonen aard alle takken van het economische leven gelijktijdig treffen.

Gegevens over den wereldhandel gedurende 1927 als die van den Volkenbond bestaan thans nog niet; doch uit regelmatig door het Duitsche Rijkskantoor voor de Statistiek openbaar gemaakte becijferingen — 23 Europeesche en 12 buiten-Europeesche landen omvatend, waarbij de bedragen met behulp van het verhoudingsgetal voor groothandelsprijzen van het Amerikaansche Arbeidsbureau tot de geldswaarde van 1925 werden herleid — volgt, dat de gezamenlijke in- en uitvoeren van deze gebieden in de jaren 1925—'27 onderscheidenlijk 133,2, 133,6 en 145,8 milliard gulden beliepen. Herleidt men deze cijfers tot procenten van den in- en uitvoer gedurende 1925, dan verkrijgt men het staatje op de volgende kolom.

Afgezien van de niet te vermijden ruwheid in bovenstaande berekening wijst deze erop, dat ons land zijn

Waarde van den in- en uitvoer herleid tot de geldswaarde van 1925.

	1925	1926	1927
a. van 35 landen.....	100	100,4	109,5
b. van Nederland.....	100	105,1	109,3

plaats in het ruilverkeer van de volkeren ook in het afgelopen jaar minstens heeft kunnen handhaven. De speling tusschen de beide verhoudingscijfers van 1926 vindt zijn ongedwongen verklaring onder meer in het toenemen van Nederland's buitenlandschen handel in steenkool, als tijdelijk gevolg van de Engelsche staking, welke overigens hier en elders in Europa de handelsomzettingen drukte; voorts moet rekening worden gehouden met de mogelijkheid, dat de in dit jaar beperkte Europeesche oogsten, uit hoofde van eerder genoemde omstandigheden, op den buitenlandschen handel van Nederland een minder remmenden invloed dan op dien van andere landen hebben uitgeoefend.

Hoezeer de schommeling in het handelsverkeer van 1926 tot Europa beperkt is gebleven, blijkt ten duidelijkste uit onderstaande vergelijking:

Waarde van den in- en uitvoer herleid tot de geldswaarde van 1925.

	1925	1926	1927
a. 23 Europeesche landen.....	100	98,4	110,7
b. 12 buiten-Europeesche landen	100	103,3	107,8

Terwijl de in- en uitvoer van de buiten-Europeesche landen gedurende de laatste jaren telkens met ongeveer 3 pCt. toenam, staat tegenover een daling van de Europeesche uitvoeren in 1926 met 1,6 pCt. in het daarop volgende jaar een stijging met 12,5 pCt.

Het leeuwendeel van deze uitzetting van de handelsbeweging van Europa, welke haar stempel op den wereldhandel van 1927 drukt, valt aan Duitschland toe, doordat de invoer van dit land in 1927 met 4,1 milliard R.M. steeg en het dezen invoer grotendeels uit andere Europeesche landen betrok. De betekenis van het stijgen van de Duitsche behoeften in dit opzicht wordt belicht door het feit, dat het aandeel van Duitschland in de waarde van den Nederlandschen uitvoer van 25,9 pCt. tot 28,3 pCt. vermeerderde en 56,3 pCt. van de geheele toeneming van dezen uitvoer voor rekening van dit land komt. Voorts beliep van de hierna vermelde landen de toeneming van den uitvoer naar Duitschland, uitgedrukt in honderdsten van de vermeerdering van den gezamenlijken uitvoer:

Groot Britannië	27,0
Frankrijk	49,0
België	49,8
Italië	36,7
Tsjecho Slowakije	56,8
Zwitserland	70,2
Polen	89,9
Finland	40,9
Denemarken	55,6
Vereenigde Staten	103,1
Egypte.....	23,8

De schommelingen van de handelsbalans.

Het gewicht van den Nederlandschen in- en uitvoer was in de laatste drie jaar als volgt over de beide jaarthelften verdeeld:

Jaargedeelte	Invoer			Uitvoer		
	1925	1926	1927	1925	1926	1927
1e halfjaar	46,5	46,7	47,2	44,3	41,6	47,7
2e halfjaar	53,5	53,3	52,8	55,7	58,4	52,3
2e halfjaar meer in % geheele jaar	7,—	6,6	5,6	11,4	16,8	4,6

In weerwil van de storende invloeden, welke op onze handelsbeweging hun invloed deden gelden, blijkt derhalve de sedert 1920 opgemerkte verlevendiging van den goederenruil gedurende het tweede halfjaar ook in 1927 aanwezig te zijn geweest; doch het gewicht van den uitvoer nam toen, als gevolg van het uitvallen van aanzienlijke leveringen van steenkool, naar verhouding van het eerste halfjaar minder sterk toe dan dat van den invoer.

Daar het hier een laaggeprijsde goederensoort be-

treft, is de invloed van de schommelingen van de handelsbeweging daarvan in de verdeling van de waarde over de beide halfjaren veel minder te bespeuren; bovendien treedt hier opnieuw aan den dag, dat de verlevendiging van het handelsverkeer in het tweede halfjaar bij den uitvoer sterker is dan bij den invoer, hetgeen de strekking heeft om het invoeroverschot te doen afnemen.

Verdeling van de waarde van den in- en uitvoer:

Jaargedeelte	Invoer			Uitvoer		
	1925	1926	1927	1925	1926	1927
1e halfjaar	48,3	50,1	48,2	46,5	45,3	47,2
2e halfjaar	51,7	49,9	51,8	53,5	54,8	52,8
2e halfjaar meer in % geheele jaar	3,4	-0,2	3,6	7,0	9,5	5,6

De groepen van de voedingsmiddelen en die van de fabrikaten besommen bijna acht tienden van de waarde van den geheelen uitvoer, zoodat uit de verdeling van den uitvoer van die groepen over de maanden van het jaar de naastbij liggende oorzaken van het regelmatig toemenen van den gezamenlijken uitvoer kunnen worden afgeleid.

Goederengroepen	Tijdperken			
	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.
Voedingsmiddelen voor menschen en dier en dranken.				
a. onbewerkte en halfbewerkte				
1925.....	24,31	22,98	23,88	23,83
1926.....	21,99	22,90	25,95	29,16
1927.....	24,24	24,60	26,29	24,87
b. fabrikaten				
1925.....	23,11	23,73	27,60	25,56
1926.....	23,14	24,47	27,11	25,28
1927.....	22,23	26,93	26,09	24,75
Fabrikaten n.a.g.				
1925.....	23,75	24,28	26,51	25,46
1926.....	24,72	23,29	25,59	26,40
1927.....	22,35	23,66	25,98	28,01

Uit dezen staat volgt, dat de waarde tot welke ieder van de daarin genoemde goederensoorten werd uitgevoerd in de tweede helft van het jaar telkenmale het grootst was, maar dat deze regelmaat bij den, slechts in geringe mate aan natuurinvloeden onderhevig zijnden, uitvoer van fabrikaten n.a.g. sterker is dan in de beide andere groepen. Bij de onbewerkte voedingsmiddelen heeft het derde kwartaal van 1925 en het vierde van 1926 een aanmerkelijk hoogere uitvoerwaarde dan alle andere kwartalen van deze jaren, waarna in 1927 het derde kwartaal slechts weinig boven de andere jaargedeelten blijft.

De groep van de in fabrieken bereide voedingsmiddelen vertoont in het derde kwartaal een top, welke in het laatste jaar twee maanden naar voren is verschoven; nog juist niet voldoende om het zwaartepunt van den uitvoer naar het eerste halfjaar te verplaatsen.

De maanden waarin de uitvoer van fabrikaten, andere dan voedingsmiddelen, grooter was dan het maandelijksche gemiddelde, zijn in:

1925: April, Mei, Juli—October.

1926: Maart, Augustus—December.

1927: Maart, Juni, Augustus—December.

Het sterke aanzwellen van den uitvoer van deze goederengroep in het laatste kwartaal van 1927 is niet geheel en al een seizoensverschijnsel, maar ten deele gevolg van de buitengewone ontwikkeling van dit deel van de handelsbeweging, welke aan den uitvoer gedurende het eerste halfjaar van 1928 zijn bijzonderen aard verleent.

Uit een verder onderzoek van de hiervoor genoemde goederengroepen volgt dat, op een tweetal uitzonderingen na, haar uitvoerwaarde in ieder tweede kwartaal grooter is geweest dan in het eerste, hetgeen mede een verklaring geeft van het toemenen van het aandeel van den uitvoer in de gezamenlijke handelsbeweging gedurende ieder tweede kwartaal in 1923 en 1925—'28. Ten aanzien van het gewicht doet zich

juist het omgekeerde voor en is er in het tweede kwartaal, eveneens met uitzondering van 1924, steeds een vergrooting van het aandeel van den invoer.

Tijdperk	Invoer uitgedrukt in honderdsten van in- en uitvoer tezamen.	
	Gewicht	Waarde
1923 1e kw.	68,85	63,10
2e kw.	70,35	62,05
1924 1e kw.	70,75	59,40
2e kw.	69,75	60,90
1925 1e kw.	68,40	59,10
2e kw.	68,75	57,90
1926 1e kw.	66,70	60,95
2e kw.	66,84	60,50
1927 1e kw.	65,—	58,35
2e kw.	67,05	57,20
1928 1e kw.	65,52	59,55
2e kw.	67,62	58,95

De eendoorzaken van deze verschuivingen kunnen slechts door omvangrijke onderzoeken van de afzonderlijke statistiekposten worden vastgesteld; het thans nog in het begin verkeerende, maar voor het theoretische inzicht reeds vruchtdragende, onderzoek van de Nederlandsche conjunctuur door het Centraal Bureau voor de Statistiek, zal daarbij tevens tot een betere kennis van de oorzakelijkheidsbetrekkingen van onze handelsbeweging kunnen bijdragen.

De gezamenlijke handelsbeweging in het 1e hj. 1928.

Beliepen in de eerste zes maanden van het vorige jaar de gezamenlijke in- en uitvoeren, zonder goud en zilver, 20.349 millioen KG. ter waarde van 2.125 millioen gulden, in het overeenkomstige tijdperk van het loopende jaar stegen deze tot 21.385 millioen KG. ter waarde van 2.278 millioen gulden. Dit vindt zijn oorzaak in het toemenen van den invoer van 13.505 millioen KG. ter waarde van 1.228 millioen gulden, tot 14.239 millioen KG. ter waarde van 1.344 millioen gulden, gepaard gaande met een stijging van den uitvoer van 6.844 millioen KG. ter waarde van 897 millioen gulden, tot 7.146 millioen KG. ter waarde van 934 millioen gulden. De verhouding van den invoer tot den uitvoer was in deze tijdperken als volgt:

1e halfjaar 1927 gewicht 66—34 waarde 58—42

1e halfjaar 1928 gewicht 67—33 waarde 59—41

Gedurende iedere maand van het loopende jaar waren gewicht en waarde van in- en uitvoer hooger dan in 1927, met uitzondering van den uitvoer in Juni, toen — behoudens een toeneming van het gewicht van de minerale grondstoffen — er zich een verrassende inzinking van den uitvoer van alle goederengroepen voordeed, welke oorzaken voorshands in het duister liggen.

Handelsbeweging gedurende iedere maand van het eerste halfjaar 1927—'28.

Gewicht in millioen kilogram, waarde in millioen gulden, met behulp van het verhoudingsgetal voor groothandels-prijzen van het Centraal Bureau voor de Statistiek herleid tot de prijzen van 1927.

Tijdperk	Invoer					Uitvoer				
	Gewicht		Waarde			Gewicht		Waarde		
	1927	1928	1927	1928	1928 herl.	1927	1928	1927	1928	1928 herl.
Januari	2.036	2.068	188	217	206	1.095	1.122	135	140	132
Februari	2.008	2.218	190	218	212	1.047	1.154	135	152	148
Maart ..	2.409	2.569	226	247	234	1.234	1.327	161	173	164
April ..	2.146	2.280	204	211	197	1.123	1.164	151	152	142
Mei	2.316	2.510	203	220	207	1.140	1.200	152	169	161
Juni....	2.601	2.605	217	232	226	1.206	1.178	162	148	144
1e halfj.	13.505	14.239	1.228	1.344	1.282	6.844	6.146	897	934	891

Werkelijke en gewogen waarde.

Indien evenwel de waarde van de handelsbeweging gedurende het loopende jaar op de gebruikelijke wijze tot de prijzen van het overeenkomstige tijdperk van 1927 wordt herleid, geeft de uitkomst voor iedere maand een lagere waarde dan in het vorige jaar, het-

geen, bij een juiste wijze van herleiden, tevens een geringere omvang van de handelsbeweging beteekent. Deze ongerijmdheid zou niet kunnen voorkomen, als de herleiding met behulp van het verhoudingsgetal voor de groothandelsprijzen zuiver tot het beoogde doel leidde: het uitschakelen van prijsschommelingen in het buitenlandsche handelsverkeer, zonder bij het beoordeelen van het toe- of afnemen daarvan de maatstaf waarde als zoodanig uit te schakelen, gelijk bij de statistiek van de gewichtshoeveelheden plaats heeft.

Het verhoudingscijfer van de groothandelsprijzen hier te lande wordt samengesteld uit de werkelijke prijzen van:

- 19 plantaardige voedings- en genotmiddelen.
- 8 dierlijke " " "
- 1 chemisch product. " " "
- 3 weefstoffen.
- 3 metalen.
- 2 bouwmaterialen.
- 3 lederwaren.
- 9 andere goederen.

Op deze wijze tracht het Centraal Bureau voor de Statistiek een verhoudingsgetal te verkrijgen, in hetwelk de invloed van iedere goederensoort ongeveer met zijn beteekenis in het algemeene ruilverkeer van Nederland overeenkomt. Ook ingeval daarbij de kern van de prijsveranderingen in dat deel van het ruilverkeer, dat op het buitenland betrekking heeft, niet nauwkeurig zou worden benaderd, behoeft dit het verhoudingsgetal nog niet voor het herleiden van de waarde van den in- en uitvoer ongeschikt te maken, mits er geen, dan wel slechts geringe, verandering in de samenstelling van deze handelsbeweging zij gekomen.

Goederengroepen	Aandeel in honderdsten van de waarde gedurende het 1e halfjaar			
	Invoer		Uitvoer	
	1927	1928	1927	1928
Voedingsmiddelen				
a. onbewerkte ..	20,1	19,3	29,1	18,4
b. fabrikaten ...	6,4	6,8	22,9	20,8
Grondstoffen				
a. dierlijke	4,4	4,8	3,1	3,3
b. plantaardige	17,4	17,4	9,3	6,9
c. minerale	12,9	12,4	7,-	6,6
Fabrikaten n.a.g.	38,5	38,8	35,6	41,8

Aan deze laatste voorwaarde beantwoordt de handelsbeweging in het tijdperk onder verslag niet, al biedt de invoer geen groote verschillen, zoodat het beloop van den gemiddelden prijs van dezen slechts weinig van dat van het algemeene verhoudingsgetal van de groothandelsprijzen afwijkt.

Tijdperk	Verhoudingsget. groothandelspr.		Gemiddelde prijs bij den			
	algemeen	voedingsmiddelen	Invoer		Uitvoer	
			gulden p. Kg.	verh. getal	gulden p. Kg.	verh. getal
1e halfj. '27	100	100	0,0909	100	0,1340	100
1e halfj. '28	105	108	0,0944	104	0,1307	97

Veel duidelijker treedt de storende invloed bij den uitvoer aan het licht. De beide groepen van voedingsmiddelen besommen hier thans een aanzienlijk geringer aandeel dan in het eerste halfjaar van 1927, terwijl de stijging van het algemeene verhoudingsgetal van de groothandelsprijzen juist in overwegende mate door het stijgen van de prijzen van voedingsmiddelen wordt beheerscht.

Het aandeel van den uitvoer van fabrikaten n.a.g. steeg ten aanzien van het vorige jaar daarentegen met 12 pCt., waarbij niet alleen in aanmerking moet worden genomen, dat de stijging van het verhoudingsgetal van de groothandelsprijzen niet in hoofdzaak door prijsverhoogingen van deze goederensoort wordt veroorzaakt, maar bovendien slechts 15 pCt. van de artikelen, welke aan het tot stand komen van dit verhoudingsgetal medewerken, tot de statistische groep van

de fabrikaten — 40 pCt. van de handelsbeweging omvattende — behoort.

Het groote verschil, dat aldus tusschen het beloop van den gemiddelden prijs van de uitgevoerde goederen en het algemeene verhoudingsgetal van de groothandelsprijzen is ontstaan, (100 : 97 tegenover 100 : 105), doet de ondeugdelijkheid van dit laatste getal voor het wegen van de waarde van de handelsbeweging in het loopende jaar in het oog vallen; het bevat tevens een waarschuwing voor het betrachten van de uiterste voorzichtigheid bij het toepassen van dezen kunstgreep.

(Slot volgt).

V. D. ZWEEP.

HET ECONOMISCH EN FINANCIËEL HERSTEL VAN BULGARIJE.

De vreeselijke aardbeving, die onlangs een groot gedeelte van Bulgarije verwoestte, heeft opnieuw de aandacht van de wereld voor dit land getrokken, welks lot zoo bijzonder tragisch is geweest gedurende de laatste 15 jaar. Het is daarom van belang, hier in het kort enige inlichtingen te geven over de economische moeilijkheden van dit land, dat over het algemeen weinig bekend is in West-Europa.

De economische en financiële toestand van Bulgarije na den oorlog.

Gedurende de korte periode van zijn onafhankelijk bestaan (50 jaar) heeft Bulgarije vele crises, zowel binnen- als buitenlandsche doorstaan, die een zeer nadeligen invloed hebben gehad op zijn bedrijfsleven. Niettegenstaande de groote hindernissen, die dit hoofdzakelijk landbouwende volk ontmoette bij zijn pogingen om tot welvaart en vooruitgang te komen, was het erin geslaagd in de periode vóór den Balkanoorlog zijn economische bedrijvigheid te verhoogen en zijn financiële toestand te consolideeren, maar de beide oorlogen, die Bulgarije gedurende 6 jaar zonder succes gevoerd heeft — de Balkan-oorlog (1912—1913) en zijn deelneming in den wereldoorlog (1915—1918) — hebben zijn bedrijfsleven en zijn financiën geheel ontwricht. Bij de vrede van Boekarest in 1913, die een einde maakte aan den Balkanoorlog, moest Bulgarije het grootste gedeelte van Macedonië en van Dobroudja, het rijkste gedeelte wat landbouw betreft, met een oppervlakte van 7.696 KM². en een bevolking van 282.000 zielen afstaan. De graan-productie, die de voornaamste bron van bestaan van Bulgarije vormt, bedroeg in deze streek 3,4 miljoen centenaar, bijna 15 pCt. van de geheele productie van het land. Bulgarije behield slechts een gedeelte van Thracië en een heel klein gebied in Macedonië. De wereldoorlog werd de oorzaak van een nieuw verlies aan grondgebied voor Bulgarije, dat nu westelijk Thracië en een gedeelte van de provinciën Tzaribrod en Strouma verloor. Zijn grondgebied werd gereduceerd tot 103.146 KM²., maar zijn bevolking nam belangrijk toe ten gevolge van den toevloed van vluchtelingen. De bevolking steeg van 5.100.500 zielen op het einde van 1919 tot 5.540.100 op het einde van 1927.

Maar het tractaat van Neuilly, waarbij Bulgarije grondgebied verloor, legde het land ook andere verplichtingen op, waarvan de betalingen der herstel-schulden wel het zwaarste wegen.

De normale ontwikkeling van het land werd belemmerd door desorganisatie van het bedrijfsleven en de onevenwichtige begrooting, gevolgen van de lange oorlogsperiode.

De verwoestingen ten gevolge van deze oorlogen en een opeenvolging van slechte oogsten in 1917, 1918 en 1919 waren de directe oorzaken van een algeheele economische depressie. Hoewel voornamelijk een landbouwende land, was Bulgarije in 1918 verplicht granen en meel te importeeren en deze te betalen met een gedeelte van den goudvoorraad van de Bulgaarsche Nationale Bank, ten bedrage van 27,1 miljoen goud lewa.

De Staatsbegrooting en de daling van de lewa.

De groote behoefte aan geldmiddelen van den Staat na den oorlog, heeft tot direct gevolg gehad, dat de regeering, om de begrooting sluitend te maken, haar toevlucht moest nemen tot inflatie, hetwelk een daling van de lewa ten gevolge had.

Reeds gedurende den Balkan-oorlog was de lewa iets gedeprecieerd, maar gedurende de korte periode van vrede, die erop volgde, steeg de waarde opnieuw. De inflatie nam enorme afmetingen aan, toen Bulgarije aan den Europeeschen oorlog deelnam. Van 110 miljoen lewa op het eind van 1911 was de geld-circulatie op het einde van 1913 tot 188,7 miljoen lewa, op het einde van 1915 boven de 369,8 miljoen en einde 1918 boven de 2.299 miljoen lewa gestegen, terwijl zij op het eind van 1922 meer dan 3.886 miljoen lewa bedroeg.

De inflatie moet vooral worden toegeschreven aan de buitengewone behoeften van den Staat, hetgeen ook blijkt uit de stijging van de schuld van den Staat aan de Nationale Bank en de tekorten op de Staatsbegrootingen. Terwijl in 1911 de Staat geen vlottende schuld had, bedroeg deze op het einde van 1913 reeds 147 miljoen lewa, in 1918: 881 miljoen, in 1922: 3.624 miljoen en op het einde van 1924: 4.608 miljoen lewa. Sedert 1921 is de vlottende schuld altijd grooter geweest dan de geld-circulatie. Over het geheel genomen geeft de vlottende schuld de tekorten van de Staatsbegrooting weer.

Krachtige pogingen zijn gedaan om den val van den wisselkoers tegen te gaan en om reeds in 1920 een sluitende begrooting te maken, maar dit bleek een onmogelijke taak door de enorme buitengewone uitgaven, zooals de aankoop van granen in den vreemde, de betaling van de bezettingskosten van de legers der geallieerden en verschillende andere betalingen overeenkomstig het Vredesverdrag. Zoo heeft Bulgarije gedurende de periode van einde 1918 tot einde 1922, vóór het begin der betalingen van de herstelschulden, in geld en in leveringen in natura betaald de som van 111.793.000 goudfrancs, hetgeen een jaarlijksch gemiddelde van 16,3 pCt. bedraagt van alle uitgaven van den Staat.

Stabilisatie van de lewa en het sluitend maken van de begrooting.

Tegen het einde van 1921 trachtte de regeering, ondanks den uiterst moeilijken financieelen toestand, de circulatie van het papiergeld te beperken. Een wet van 30 Juni 1922 bepaalde het maximum bedrag van de uitgifte van bankbiljetten op 5.400 miljoen lewa en het maximum bedrag van de vlottende schuld van den Staat aan de Nationale Bank op 4.700 miljoen lewa.

Niettegenstaande deze beperking van de geld-circulatie, kon de daling van de lewa niet worden tegengehouden ten gevolge van de nog steeds niet sluitende begrootingen en de ongunstige ontwikkeling van de betalingsbalans van het land. Gedurende 1923 waren de fluctuaties zeer sterk, voornamelijk ten gevolge van speculatie. Toen besloot de regeering, in overeenstemming met de directie van de Nationale Bank, tot sluiting van de effectenbeurs te Sofia en stelde in 1923, ten gunste van de Nationale Bank, het monopolie van den handel in vreemde deviezen in. De Nationale Bank verkreeg het recht deviezen te kopen en te verkoopen tegen een koers door haar zelf bepaald. De particuliere banken konden wisseltransacties slechts uitvoeren door tussenkomst van de Nationale Bank. De exporteurs waren verplicht aan de Bank de deviezen te verkoopen, welke zij ontvingen als betaling voor de uitgevoerde goederen, terwijl de importeurs bij de Bank de goederen moesten aangeven, die zij in het buitenland kochten en de bedragen in vreemde deviezen, die zij nodig hadden.

Dank zij de organisatie van den wisselhandel en de wijze, waarop het economisch leven zich heeft ontwikkeld, kon de stabilisatie van de lewa in een ver-

houding van 139 : 1 ten opzichte van den dollar worden bereikt. Niettegenstaande een ongunstige betalingsbalans gedurende de jaren 1924, 1925 en 1926 kon zij gehandhaafd blijven met behulp van den voorraad vreemde deviezen van de Nationale Bank. Gedurende de jaren 1925 en 1926 is het bedrag aan bankbiljetten in omloop verminderd van 4.458 miljoen lewa in Januari 1925 tot 3.224 miljoen lewa in Januari 1927. De pogingen van de Nationale Bank om de stabilisatie van de lewa te verzekeren tegenover een serie van niet sluitende begrootingen, ongunstige betalingsbalansen en zonder eenige vreemde financieele hulp dienen in het bijzonder aangestipt te worden. De resultaten onder deze omstandigheden bereikt, zijn meer dan bevredigend, daar de koers van de lewa gedurende meer dan 4 jaar op constant peil gehandhaafd kon worden.

Onafhankelijk van wat gedaan is voor de stabilisatie van het geldwezen, zijn er pogingen in het werk gesteld om het evenwicht van de begrooting te verzekeren. Van het jaar 1920 af heeft de regeering alles gedaan om de inkomsten van den Staat te vermeerderen. Een aanmerkelijke verhooging werd bereikt, te beginnen met het financieel jaar 1923/24. De inkomsten in dit jaar bedroegen 5.361 miljoen lewa. Zij stegen in het jaar 1924/25 tot 6.858 miljoen en voor het eerst kon de begrooting worden gesloten met een overschot van 551 miljoen lewa. Maar vanaf 1923 moesten de uitgaven stijgen ten gevolge van het begin der herstelbetalingen en de bezettingskosten. Ook zijn er nog gebeurtenissen van politieke en economische aard bijgekomen, zooals de communistische poging tot revolutie in het najaar 1925 en de economische crisis ten gevolge van een daling der prijzen van de voornaamste uitvoerartikelen: tabak en graan. Deze gebeurtenissen werkten ongunstig op de gewone ontvangen van het budget, die daalden van 6.858 miljoen lewa in 1924/25 tot 6.364 en 6.243 miljoen lewa voor de jaren 1925/26 en 1926/27. Onder deze omstandigheden was het sluitend maken van de begrooting een onmogelijkheid. Voor het begrotingsjaar 1925/26 is het tekort gestegen tot 741 miljoen lewa; voor 1926/27 was dit tekort gedaald tot 484 miljoen, niettegenstaande een vermindering van de inkomsten, welk resultaat verkregen is ten gevolge van bezuinigingen van de regeering.

Voor de begrooting 1927/28 heeft de regeering opnieuw groote bezuinigingen kunnen doorvoeren, waardoor deze met een batig saldo van ongeveer 100 miljoen lewa sluit. Tegelijkertijd is de economische toestand verbeterd en het bedrag der inkomsten aanmerkelijk gestegen.

Regeling der herstelbetalingen en andere buitenlandsche verbintenissen.

Het financieel herstel van het land ondervindt groote moeilijkheden door de verplichting der herstelbetalingen en de betalingen van de vooroorlogse leeningen.

Er is onlangs in de Hollandsche pers sprake geweest van een regeling der schulden, voortkomende uit de vooroorlogse Bulgaarsche leeningen. Men heeft zelfs getracht aan te toonen, dat de Bulgaarsche regeering de Hollandsche houders van Bulgaarsche leeningen niet voldoende heeft tevreden gesteld. In werkelijkheid heeft Bulgarije, niettegenstaande zijn zeer moeilijke financieele positie, reeds in 1920, zij het gedeeltelijk en in Fransche francs, den dienst der vooroorlogse leeningen hervat. Later verhoogde de Bulgaarsche regeering, door een serie van overeenkomsten met de houders van Bulgaarsche obligaties, de betaling der interest.

Onder aanbeveling van den Volkenbond werd in 1926 een definitieve overeenkomst gesloten, die de aflossing van deze leeningen regelde. Krachtens deze overeenkomst zullen de percentages van deze betalingen iedere drie jaar stijgen, van 1 April af, totdat in 1951 den geheelen dienst hersteld zal zijn. Voor de lee-

ningen 1902, 1904 en 1907 zal dit reeds in 1948 het geval zijn, zooals uit onderstaande tabel blijkt.

Leening	Bedrag	Van	Van	Van	Van	Van	Van	Van	Van	Van	
		1.4.27	1.4.30	1.4.33	1.4.36	1.4.39	1.4.42	1.4.45	1.4.48	1.4.51	
		tot	tot	tot	tot	tot	tot	tot	tot	af	
		1.4.30	1.4.33	1.4.36	1.4.39	1.4.42	1.4.45	1.4.48	1.4.51		
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	
6	% 1892	7.564.500	37	43	48	53	59	64	69	76,5	100
5	% 1896	21.706.000	37	43	48	53	59	64	69	76,5	100
5	% 1902	86.750.000	49	56	63	70	77	84	91	100	—
5	% 1904	85.025.000	49	56	63	70	77	84	91	100	—
4½	% 1907	132.282.000	49	56	63	70	77	84	91	100	—
4½	% 1909	87.930.000	35	40	45	50	55	60	65	71,5	100
		421.257.500									

Maar de regeling van de herstelbetalingen en andere betalingen ten gevolge van het Vredesverdrag vormt een probleem, dat zeer moeilijk is op te lossen. Het oorspronkelijk bedrag van de herstelschulden, vastgesteld op 2.250 miljoen goudfrancs, vorderde, te zamen met den dienst der oude leeningen, een jaarlijksche som van 132 miljoen goudfrancs, hetgeen meer is dan 55 pCt. van de totale som van de staatsbegrooting. Eerst in April 1923 kwam de Bulgaarsche regeering tot een regeling, krachtens welke de herstelschuld in twee gedeelten werd verdeeld: A en B. Deel A bedraagt 550 miljoen goudfrancs tegen een interest van 5 pCt., met de aflossingen daarenboven, terwijl de betaling van deel B tot een bedrag van 1.700 miljoen goudfrancs uitgesteld is tot 1953. De reeds door Bulgarije, behalve voor de reparatieschulden, gedane betalingen, zijnde een bedrag van 660 miljoen goudfrancs, zullen later van de schuld worden afgetrokken. Volgens het plan zullen de betalingen van deel A beginnen met stortingen van 5 miljoen goudfrancs en geleidelijk stijgen, zoodat van het jaar 1934 af de herstelbetalingen te zamen met de andere staatsverplichtingen een bedrag in goudfrancs zullen aantoonen, die de krachten van den Staat te boven gaan. Dit zijn verplichtingen, die de begrooting op geen enkele wijze kan dragen.

Ten einde het bovenstaande te staven geven wij hieronder eene analyse van het budget 1934-'35 inzake het beheer der Staatsschulden.

Wij laten hierbij buiten beschouwing de per 1 April 1933 betaalbaar gestelde tweede tranche B. van de reparatie-schuld, die de enorme hoogte van 1.775 mill. goudfrancs zal hebben bereikt en beperken onze analyse alleen tot het begrotingsjaar 1934/35. In dit jaar wordt een aanvang gemaakt met de gelijke jaarlijksche reparatiebetalingen van ca. 43.4 miljoen goudfrancs. De valorisatie der vóór-oorlogsche leeningen zal dan ongeveer 60 pCt. bedragen.

Het beheer der staatsschulden zal dan in grove lijnen ongeveer het volgende beeld te zien geven:

Voor de staatsleeningen 1892, 1902, 1904 en 1907 12.570.000 goudfrancs; voor de 4½ pCt. staatsleening 1909 2.580.000 goudfrancs; reparatieschuld 43.400.000; voor de 7 pCt. Vluchtelingenleening 1926 6.550.000 goudfrancs; voor de 4¼ pCt. Staatsleening 1909 4.000.000 Fransche francs; voor de 6½ pCt. Staatsleening 1923, 6.500.000 Fransche francs. Het deel der Turksche staatsschuld 179.040 Turksche ponden.

Op grond van deze berekening zou de totale jaarlijksche dienst der thans reeds bestaande Staatsschulden ongeveer 65.1 miljoen goudfrancs, 10.5 miljoen Fransche francs en 179.040 Turksche ponden bedragen, waarbij verder nog komen de nog niet vastgestelde bedragen voor de jaarlijksche terugbetalingen der door de Diskonto Gesellschaft verstrekte gelden. Indien men nog daarbij de verdere interne schulden van den staat rekent, dan komt men tot een jaarlijksche belasting van het budget van minstens 100 miljoen goudfrancs.

In aanmerking nemende de vermeerderde uitgaven voor het leger ten gevolge van de afschaffing van het voordeeler systeem van den algemeenen dienstplicht, welke minstens 50 miljoen goudfrancs bedragen, komt men tot een jaarlijksche belasting van het budget van boven de 150 miljoen goudfrancs. Vanzelf dringt de vraag naar voren, op welke wijze deze geldmiddelen bijeengebracht zullen worden.

Boven zagen wij reeds, dat de staatsontvangsten van 1923/24 tot 1924/25 gestegen zijn van 5.361 miljoen tot 6.858 miljoen lewa. Deze vermeerdering, die noodzakelijk was om de begrooting sluitend te maken, werd verkregen door eene onverbiddelijke verhooging en inning van alle belastingen en andere rechten, zoodanig, dat vooral het bedrijfsleven zwaar getroffen werd. Men kan dan ook inderdaad zeggen, dat het absoluut onmogelijk is om onder deze omstandigheden nog hogere belastingen van de bevolking te verlangen.

In de eerstvolgende jaren is dan ook geene verhooging der staatsinkomsten te verwachten, doch wel eene noodgedwongen vermindering, welke de staatsinkomsten gedurende de jaren 1925/26 en 1926/27 reeds aantoonen.

Neemt men aan, dat het totaalbedrag van de begrooting voor het jaar 1934 7 milliard lewa zal bedragen, zooals voor het jaar 1927/28 aangenomen is, dan zullen de uitgaven voor schuldenlast en leger meer dan 60 pCt. van alle staatsuitgaven bedragen.

De reparatieschuld alleen zal circa 17 pCt. van de uitgaven der begrooting vertegenwoordigen.

Het is duidelijk, dat men de begrooting onmogelijk met deze buitengewoon hooge bedragen kan belasten.

Dat de reparatieschuld van Bulgarije bovenmatig hoog is te noemen, komt nog duidelijker aan het licht, wanneer men deze vergelijkt met de reparatieverplichtingen van Hongarije, een land, welks bevolking, nationale rijkdom en inkomsten, die van Bulgarije meerdere malen overtreffen.

Hongarije heeft in 20 jaren een totaalbedrag van 210 miljoen goudfrancs te betalen. Daarentegen heeft Bulgarije in dezelfde periode voor reparaties en bezettingskosten een bedrag van 550 miljoen te voldoen.

Wat Hongarije betreft, beweegt de reparatielast ten opzichte van de begrooting zich in volgende richting: van 1,04 pCt. in 1924/25 tot 2,91 pCt. in het jaar 1942/43, waarin de hoogste betaling plaats vindt.

Ten opzichte van Bulgarije is deze last als volgt: 3,40 pCt. in 1924/25 en 17 pCt. in het begrotingsjaar 1934/35.

Voor Bulgarije is deze last gedurende de jaren 1924/25 2½ maal groter dan voor Hongarije, in 1926/27 3 maal groter, terwijl deze in 1933/34 6 maal en in 1942/43 8 maal groter is.

De economische toestand in 1927.

Niettegenstaande alle hinderpalen voor het economisch herstel van het land was de economische toestand van Bulgarije gedurende het jaar 1927 zeer bevredigend. De handelsbalans toonde een belangrijk actief van bijna een half milliard lewa.

De groote bron van inkomsten van het land is nog steeds de landbouw, vooral de graansoorten: maïs, gerst en tarwe. De uitvoer van deze producten is in 1927, in vergelijking met het vorige jaar, zeer gestegen.

Sedert den oorlog bespeurt men een vooruitgang in de industriele cultures, vooral tabak, die werkelijk het land gered heeft van de economische instorting van 1920—1925. De uitvoer van dit product, die in 1923 17 miljoen KG. bedroeg, bereikte in 1925 een cijfer van 34 miljoen KG. om echter in de periode 1926—1928 weer te dalen. Gedurende het jaar 1927 was er een verhooging van de waarde van den tabak-uitvoer, omdat de prijzen, betaald voor Bulgaarsche tabak, in 1927 hooger waren dan in het vorige jaar.

Niettegenstaande deze bevredigende resultaten kon de economische bedrijvigheid van vóór den oorlog niet worden bereikt.

Terwijl de inkomsten van den Staat lager zijn dan vroeger, rekening houdende met het inwonerstal, zijn de belastingen enorm gestegen. Kan het land alleen door eigen kracht zijn economische activiteit herkrijgen en voldoen aan alle binnen- en buitenlandse verplichtingen?

Wanneer men opmerkt, dat het officieele disconto

10 pCt. is en de wettelijke interestvoet 16 pCt., zal men begrijpen, dat alleen de toevloed van veel kapitaal uit het buitenland de algemeene geldschaarste kan genezen.

De economische gevolgen van de aardbeving.

Juist op het oogenblik, dat de economische toestand van het land zich een weinig begon te verbeteren, en Bulgarije langzaam naderde tot een financieele stabilisatie, heeft een ontzettende aardbeving de rijkste provincie van het land verwoest, steden en dorpen vernield en duizenden inwoners overgeleverd aan ellende.

Om een denkbeeld te geven van den omvang van de ramp en de gevolgen, die deze aardbeving hebben zal voor het economisch leven, is het voldoende de cijfers, gepubliceerd door het Comité voor Hulp aan de getroffen, op te geven. De verwoestingen, veroorzaakt aan den Staat, de departementen, de gemeenten en aan particulieren, worden geschat op 7080 miljoen lewa (127,5 miljoen gulden). Het verliescijfer is dus grooter dan de geheele begroting van den Staat.

Om de ontzaglijke taak te begrijpen, die dit herstelwerk den Staat zal kosten, is het noodig de cijfers te weten van de tot nu toe verstrekte hulp. Bij het Roode Kruis zijn gestort 10.550.000 lewa en bij het Ministerie van Buitenlandsche Zaken 30.800.000 lewa, totaal 41.350.000 lewa. Een armzalig bedrag in vergelijking met hetgeen voor hulpverlening noodig is. Het geheele verschil komt ten laste van de uitgeputte financiën van het Rijk.

De leening voor den wederopbouw.

Dit is de reden waarom op dit moeilijk oogenblik Bulgarije zijn oogen richt op Europa en van haar afdoende hulp verwacht. Reeds voor de aardbeving had men in Bulgarije begrepen, dat de economische opbouw van het land onmogelijk was zonder hulp van buitenlandsch kapitaal.

Te dien einde richtte het Bulgaarsch gouvernement zich in September 1927 tot den Volkenbond om toestemming te verkrijgen voor het afsluiten van een buitenlandsche leening. Na ter plaatse den toestand en de nooden van het land te hebben bestudeerd, gaf de Financieele Commissie van den Volkenbond de Bulgaarsche regeering toestemming om, onder toezicht van den Volkenbond, een leening te plaatsen tot een bedrag van £ 4.500.000. Deze leening moet de positie van de Nationale Bank versterken en ook dienen tot financieel en economisch herstel van het land.

Om de toestemming van den Volkenbond tot plaatsing van de leening te verkrijgen heeft de Bulgaarsche regeering de verplichting op zich genomen de onafhankelijkheid van de Nationale Bank te beschermen en een door den Volkenbond aangewezen commissie van Toezicht te benoemen. Bovendien werd het wenschelijk geacht, ter wille van de definitieve versterking van den financieelen toestand van het land, de Nationale Bank, die tot nu toe een staatsbank was, te veranderen in een naamlooze vennootschap op aandeelen, met een kapitaal van 500 miljoen lewa. Deze verandering zal plaats hebben op een tijdstip, bepaald in gemeen overleg tusschen den Raad van den Volkenbond en de Bulgaarsche regeering. De tegenwoordige statuten van de Nationale Bank zullen gewijzigd worden in dien zin, dat zij gelijk worden aan die van de circulatiebanken van West-Europa. Zij zullen tot doel hebben de stabilisatie van het Bulgaarsch betaalmiddel te verzekeren.

De onderhandelingen betreffende het plaatsen van de leening hebben moeilijkheden ondervonden ten gevolge van een verschil, gerezen tusschen de Bulgaarsche Regeering en de Duitse „Diskonto-Gesellschaft”.

Deze bank had in 1914, vlak vóór den wereldoorlog, een verdrag gesloten met de Bulgaarsche regeering, waarbij zij aan Bulgarije een leening van 500.000 Zw. francs toezegde. De Bulgaarsche regeering had vóór het begin van den oorlog een voorschot van

120.000 Zw. francs ontvangen en na de oorlogsverklaring een nieuw voorschot van 97.500 goudmark, samen 250.000 Zw. francs. Tegenover dit voorschot van de Diskonto-Gesellschaft had Bulgarije tegen het einde van den oorlog bij de Reichsbank een tegoed van 850 miljoen Mk.

Als garantie voor de leening, toegestaan door de Diskonto-Gesellschaft, had Bulgarije de opbrengst van zijn invoerrechten gegeven, die ook moeten dienen als garantie van de nieuwe leening. Nu beweert de Diskonto-Gesellschaft, dat de invoerrechten haar nog zijn toegezegd en verzet zich tegen deze nieuwe leening, totdat de Bulgaarsche regeering met haar een regeling zal hebben getroffen.

Het standpunt van de Bulgaarsche regeering is, dat haar schuld aan de Bank meer dan gedekt is door haar tegoed bij de Reichsbank. Bovendien meent zij, dat de aanspraken van de Diskonto-Gesellschaft op de invoerrechten geen enkelen juridischen grond hebben, want ten tijde van de tweede storting door de Bank, die gebruikt werd ten behoeve van het leger, dat zich gereedmaakte aan den oorlog deel te nemen, heeft een vernieuwing van de verplichting der Bulgaarsche regeering plaats gehad, zonder dat de garantie der invoerrechten gehandhaafd bleef.

Over het algemeen is de Bulgaarsche regeering van meening, dat het hier betreft een politieke leening, die tot doel gehad heeft het deelnemen van Bulgarije aan den oorlog aan de zijde van de Centralen te vergemakkelijken.

De vorderingen van de Diskonto-Gesellschaft bedragen op het oogenblik met inbegrip van de opgelopen rente, ongeveer 600 miljoen goudfrancs, hetgeen meer is dan het heele bedrag der aan Bulgarije toegestane staatsleening van £ 5 miljoen. Wanneer die uit die leening zouden moeten worden terugbetaald, zou van laatstgenoemde leening bijgevolg niets meer overblijven voor andere doeleinden. Het is te hopen, dat de moeilijkheden, die de verwezenlijking van deze leening in den weg staan, weggeruimd zullen worden.

Na de aardbeving vroeg de Bulgaarsche regeering, het totaal bedrag der leening te verhoogen tot £ 7 miljoen. Een verzoek, waaraan niet geheel is voldaan, daar de leening slechts verhoogd is tot £ 5 miljoen. Maar zelfs indien geheel aan dit verzoek was voldaan, zou de pijnlijke financieele en economische toestand van Bulgarije niet voor langen tijd zijn verbeterd, daar de kosten der herstelschulden binnen enkele jaren zeer zullen stijgen en de betaling daarvan de krachten van het land te boven gaat.

Slechts een aanmerkelijke verlaging van de schuldenlast, waartoe artikel 122 van het vredesverdrag de gelegenheid geeft of een uitstel der betalingen gedurende langen tijd, kunnen een grootere desorganisatie van de financiën vermijden en het land in staat stellen zijn bedrijfsleven te herstellen.

Juni 1928.

Dr. G. SARAILIEFF.

TEN LAATSTE DE CONTRÔLE IN DE ZIEKTEWET.

Dr. F. E. Posthuma schrijft ons:

Ik zou het op prijs stellen, indien U mij nog de gelegenheid zoudt willen geven voor een korte dupliek jegens den heer Van Bruggen.

Diens verwijt, dat mijne critiek onzakelijk en persoonlijk zou zijn geweest, kan ik niet aanvaarden. Ik heb eenvoudig er op gewezen, dat de heer Van Bruggen niet aantoonde en zelfs niet trachtte aan te toonen, dat de kostbare en omslachtige individueele registratie van alle verzekerden krachtens de Ziektewet, waarop hij aandringt, voor het welslagen der verzekering onafwijsbaar wordt geëischt, en heb daaruit mijn conclusie getrokken, welke mij nog even juist schijnt als toen ik haar neerschreef. Wanneer de heer Van Bruggen zich gerechtigd acht (en dat recht zou ik hem natuurlijk niet willen betwisten) een individueele inschrijving van alle verzekerden te bepleiten zonder zich daarbij af te vragen of het niet ook op een een-

voudiger manier ware te regelen, dan meen ik wel het recht te hebben tot de gevolgtrekking, dat de economische belangen van het bedrijf voor hem blijkbaar niet medetellen.

Voor het overige moet ik mij, gelijk de heer Van Bruggen, beperken en wel tot twee punten.

Indien de heer Van Bruggen meent, dat met de economische belangen van het bedrijfsleven voldoende is rekening gehouden, zoodra bij de Raden van Arbeid moderne arbeidsmethoden zijn toegepast, dan leid ik ook daaruit af, dat hij van die belangen geen volkomen juist begrip heeft. Het stelsel in zijn geheel deugt niet en eischt grondige herziening; een vereenvoudiging, die de Radenwet in wezen in stand houdt en zich bepaalt tot wat uiterlijke moderniseering, is volstrekt onvoldoende.

De heer Van Bruggen acht zich ten slotte door mij gedwongen een vergelijking te maken tusschen de administratiekosten der Invaliditeitswet en der Ongevallenwet, uitgedrukt in een percentage der premieontvangst, en de administratiekosten bij de Centrale Landbouw-Onderlinge en de Tuinbouw-Onderlinge, uitgedrukt in een percentage der bruto-lasten. Ik kan niet begrijpen, hoe de heer v. B. met deze vergelijking, die niets bewijzen kan, omdat het geheel verschillende en niet dan zeer moeilijk onderling vergelijkbare zaken betreft, voor den dag kan komen. De heer Van Bruggen moet begrepen hebben, dat de door hem gegeven cijfers niet met elkander in verband staan en alle relatieve beteekenis, alle bewijskracht missen.

* * *

N a s c h r i f t. Wanneer Dr. Posthuma in een zake-lijk debat de generaliseerende bewering neerschrijft, dat „de economische belangen van het bedrijfsleven voor deze heeren geen rol spelen”, brengt hij een persoonlijk element in het geding. Dit valt dunkt mij niet te bestrijden. Overigens schakelt de heer Posthuma twee zaken uit:

Vooreerst het uitgangspunt mijner artikelen, geplaatst in de nummers van 13 en 20 Juni 1928. Hierin bestreed ik het gestelde omtrent de controle in de Memorie van Toelichting op het Ontwerp Ziektewet, in welke de individuele registratie van alle verzekerden een degelijk controlemiddel werd geacht, maar deze maatregel werd afgewezen op grond van het feit, dat loonlijsten een bruikbaar controlemiddel zouden opleveren en wegens de kosten. Logisch volgde hieruit, dat ik in eerste instantie geen open deur behoefde te forceeren om aan te toonen, dat individuele registratie van alle verzekerden noodzakelijk is, maar dat ik slechts behoefde aan te toonen, dat loonlijsten ter controle volstrekt onbruikbaar zijn (tegenbewijs wacht ik nog) en dat de kosten zeer zullen meevallen. In verband met het laatste herinner ik aan het feit, hoe ik ter wille van de economische belangen van het bedrijfsleven aangaf, dat door den kring der verzekerden voor Ziekte- en Invaliditeitswet gelijk te maken, deze registratiekosten niets zouden bedragen, terwijl ik op grond van praktische ervaring aanwees, hoe deze kosten tot f 0,60 per inschrijving zijn beperkt. De heer Posthuma stelde hiertegenover alleen twijfel, terwijl hij de totale administratiekosten voor de Invaliditeitsverzekering in geding bracht.

In de tweede plaats vergeet de heer Posthuma, dat ik wel degelijk ook positief een bewijs leverde voor mijn stelling door aan te toonen, dat praktisch, na ongeveer drie jaren, via de ziektegevallen alle verzekerden praktisch zullen zijn geregistreerd, zij het over de risicodragers verspreid (tegenbewijs is niet geleverd). Juist terwille van de economische belangen van het bedrijfsleven, d.w.z. om extra administratiekosten voor opsporing achteraf te voorkomen en om navorderingen en premieverlies tegen te gaan, stelde ik deze algemeene systematische registratie van alle verzekerden voorop, omdat de ervaring mij leert, dat alle werken achteraf veel en veel duurder is dan een systematische opzet van het werk van den aanvang af.

Wat de slotopmerkingen van den heer Posthuma betreft, diene het volgende:

De eerste opmerking verbaast mij hoogelijk. Mijn opmerking over de bij den Raad van Arbeid te Dordrecht bereikte bezuiniging had enkel ten doel te laten zien, hoezeer in dezen kring wordt gestreefd de uitvoering der Sociale Verzekering goedkooper te maken, niet het minst ter wille van de economische belangen van het bedrijfsleven. Deze bezuinigingen hangen alleen samen met de Invaliditeitswet en Ongevallenwetten en zijn volkomen onafhankelijk van de organisatie der Sociale Verzekering, welke in de Radenwet is neergelegd. Ze bewijzen alleen, hoe de gedecentraliseerde uitvoering een krachtige ontplooiing van eigen initiatief mogelijk maakt, welke bij een gecentraliseerd systeem ongetwijfeld in den kiem zou worden gesmoord. In hoeverre wijziging der organisatie bezuiniging kan geven is zelfs niet aan de orde en de heer Posthuma slaat met deze opmerking wel zeer ver verwijderde paden in.

Wat de tweede opmerking betreft diene, dat ik relatieve cijfers gaf, waarvan de eenige bedoeling was aan te toonen, dat het Overheidsorgaan, in vergelijking tot bijzondere organen, op niet ongunstige administratiekosten kan wijzen. Meer niet! De vraag mag nu worden gesteld, of de opmerking van den heer Posthuma zich niet veel meer keert tegen de vijf miljoen administratiekosten der Invaliditeitswet, welke in den gang van zijn betoog volkomen uit de lucht vielen en die als absoluut cijfer zonder enig verband met den geheelen omvang der uitvoering absoluut niets bewijzen.

Mr. Dr. J. VAN BRUGGEN.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

DE GELDMARKT TE WEENEN EN DE JONGSTE VERHOOGING VAN HET DISCONTO IN OOSTENRIJK.

Dr. Richard Kerschagl te Weenen schrijft ons:

De verhooging van het disconto der Oostenrijksche nationale Bank op 17 Juli jl. heeft waarschijnlijk zoo veel belangstelling gewekt, omdat de samenhang met de kort daaraan voorafgaande renteverhoging in Amerika sterk in het oog springt. Om echter een juist inzicht te verkrijgen in den toestand op de Oostenrijksche geldmarkt is het noodzakelijk eerst eenige kenmerkende bijzonderheden van de Oostenrijksche geldmarkt in het algemeen te beschouwen. In de eerste plaats dient te worden opgemerkt, dat de vorm van de in Oostenrijk verleende credieten meestal die van het rekening-courant crediet is, terwijl slechts een betrekkelijk klein gedeelte in den vorm van wisselcredieten wordt verstrekt. Voor zover het in wisselvorm verleende credieten betreft, worden deze wissels meestal aan de nationale bank ter herdiscontearing aangeboden, terwijl een gedeelte reeds terstond bij de nationale bank wordt ondergebracht. Het meerendeel van de door de handelsbanken verleende credieten wordt in den vorm van rekening-courantcrediet verstrekt, waarvan de rente vaak belangrijker hooger is dan het disconto van de nationale bank. Behalve het disconto en herdisconto van de nationale bank heeft men nog het z.g. particuliere disconto, dat meestal iets onder het disconto van de nationale bank noteert en waartegen prima wissels ter beurze worden verhandeld. Het tweede belangrijke verschijnsel is het vrijwel ontbreken van hypothecair crediet. Sedert de inflatie, die niet door een revalorisatie werd gevolgd, zijn hypothecaire credieten en pandbrieven vrijwel waardeloos. Weliswaar zijn met het herstel van het geldwezen in Oostenrijk in de laatste jaren wederom landbouw-pandbrieven uitgegeven, die ook koopers hebben gevonden, doch het bedrag van de op deze wijze geschapen pandbrieven bereikt waarschijnlijk nog geen tiende van de hoeveelheid pandbrieven, die voor den oorlog op dit gebied in omloop waren. De oorzaak hiervoor is in de eerste plaats te vinden in de bescherming van de huurders, welke hierop neerkomt, dat de huis-

eigenaren niet het recht bezitten een huur te eischen, die ook maar in de verte de huur in vredestand nabijkomt, ja, waarvan het maximum ongeveer tot op één tiende van de huur in vredestand beperkt is. Dientengevolge is de opbrengst van huizen als rentebron eenvoudig uitgeschakeld. De waarde van huizen is dan ook zuiver speculatief geworden, terwijl de handelswaarde den laatsten tijd eveneens ongeveer 10 pCt. van de handelswaarde van voor den oorlog bedragen heeft. Een herziening van het huurvraagstuk kon tengevolge van den grooten tegenstand der oppositie in het parlement tot nu toe niet plaats vinden, waardoor uiteraard ook de vorming van een stedelijk hypotheccair crediet uitgesloten was. Het derde punt, dat voor den toestand op de Oostenrijksche geldmarkt zeer kenmerkend is, is de groote beteekenis, die buitenlandsche leeningen voor Oostenrijk gekregen hebben. Voor zoover de Oostenrijksche ondernemingen inderdaad prima zijn hebben zij in de laatste jaren buitenlandsche credieten ter beschikking gehad, die voor hen meestal belangrijk goedkoop uitkwamen dan de normale bankcredieten, terwijl zij tegenover het uiteraard korte bankcrediet de voordeelen van een betrekkelijk langen termijn boden. Men zal er niet ver naast zijn, wanneer men aanneemt, dat jaarlijks minstens 250 à 300 miljoen schilling aan buitenlandsche credieten in Oostenrijksche ondernemingen gestoken zijn, waarbij echter een gedeelte van de uit het buitenland ontvangen bedragen weer aan andere staten werden doorgegeven, aangezien Oostenrijk zijn vroegere rol als tusschenpersoon tusschen Oost en West weder opgenomen heeft. Wat den huidige toestand van de geldmarkt betreft, valt op te merken, dat deze gekenmerkt wordt door „een doode beurs”. De effectenbeurs is reeds sedert geruimen tijd zonder veel handel en de tot nu toe gedane pogingen hierin wijziging te brengen hebben geen volledig succes gehad. De oorzaak hiervan is niet zoozeer in de ervaringen van de speculatiecrisis van 1923/24 te zoeken of in een bijzonder groote geldschaarschte, als in het feit, dat de verdeling in successiestaten de beurzen dezer nieuw geschapen staten aanvankelijk sterk van elkander isoleerde. Eerst in den allerlaatsten tijd is door gemeenschappelijke conferenties weer een toestand geschapen die tenminste een gedeeltelijke opleving aan deze beurzen mogelijk maakt, ofschoon nog een groot aantal technische vraagstukken, waaronder de vergemakkelijking van het wederzijdsch opnemen van elkaarseffecten in de notering, moeten worden opgelost. Tengevolge van de momenteel lage koersen ook van prima papieren is de toestand zodanig, dat wij een groot aantal eerste klasse fondsen bezitten, waarvan het rendement meer dan 7 of 8 pCt. is, ofschoon de obligaties in rendement nog boven de aandelen staan. Ongetwijfeld kan men van een toenemende geldschaarschte spreken. Zoowel de stad Weenen als de staat hebben een aanzienlijke bedrijvigheid op beleggingsgebied ten toon gespreid, die ongetwijfeld zeer gunstig heeft gewerkt op vele industrieën en tot een belangrijke bestrijding van de werkloosheid geleid heeft. Deze bedrijvigheid op beleggingsgebied is b.v. bij de gemeente Weenen slechts door een enkele leening van \$ 30 miljoen gefinancierd, terwijl de staat hiertoe ten deele overschotten uit de Volkenbondsleening besteedde. Al deze financieringen waren echter, zooals begrijpelijk is, niet toereikend, en zoodoende is men er uiteraard toe gekomen een groot gedeelte van de beleggingen der laatste jaren uit de gewone inkomsten te bestrijden, hetgeen systematisch tot een beperking van de geldmarkt moest leiden. Een groote en duurzame verlichting, die door de voorgenomen leening zou zijn geschapen, is tot nu toe niet ingetreden, aangezien deze leening, zooals bekend mag worden verondersteld, tot den herfst wordt uitgesteld. Men heeft de kapitaalsuitgaven niet onderbroken, hetgeen natuurlijk in tal van opzichten zeer nuttig en een

teeken voor den gunstigen toestand der financiën is, doch de geldmarkt wordt hierdoor natuurlijk allerm minst verlicht. De geldschaarschte zou nog sterker zijn geworden, wanneer de spaargelden juist in de laatste jaren niet zulk een belangrijke toeneming getoond hadden. Het totaal der inleggen van de grootste Oostenrijksche banken steeg van 610 miljoen schilling, eind 1925, tot 1.084 miljoen eind 1927.

De oogenblikkelijke oorzaken van de renteverhoging der Oostenrijksche nationale bank liggen voor de hand. In de eerste plaats de afhankelijkheid van het buitenland in credietpolitiekopzicht. De Amerikaanse en Engelsche geldmarkt zijn ongeveer sinds eind 1927 terughoudender geworden voor alle geldnemers. Men denke slechts aan het feit, dat in Oost Europa, b.v. in Bulgarije, Roemenië en Joego-Slavië maanden lang onderhandeld is en alle aanvragen voor een buitenlandsche leening aanvankelijk geweigerd zijn. Bij Roemenië en Joego-Slavië duren de onderhandelingen reeds geruimen tijd, zonder dat een tastbaar resultaat op het oogenblik reeds bereikt is. Zeer belangrijk is ook de economische band, die Oostenrijk met Duitsland verbindt. Duitsland heeft momenteel een rentevoet van 7 pCt. sedert 4 Oct. 1927. Het economisch veel sterkere Duitsland heeft derhalve een rentevoet, die 1 pCt. hooger is dan die van Oostenrijk, een toestand, die eenvoudig als onnatuurlijk moet worden gekenmerkt. Het voorbeeld van Tsjecho-Slowakije, waar een rentevoet heerscht van 5 pCt. heeft hier geen beteekenis, aangezien dat land over het algemeen rijk is en zeer sterk kapitaal uitvoert, hetgeen bij de momenteel zeer actieve handelsbalans volkomen verklaarbaar is. De rentevoet van 6 pCt. van Joego-Slavië en Roemenië heeft slechts beteekenis op papier, aangezien de toestand daar te lande van dien aard is, dat practisch niemand geld kan verkrijgen tegen den rentevoet van de centrale bank, terwijl voor de werkelijk verleende credieten een rente wordt gevraagd, die tot den rentevoet der centrale bank in geen enkele verhouding staat. Speciaal wat Roemenië betreft, kan men nauwelijks woorden vinden, die de daar heersche geldschaarschte voldoende karakteriseeren. In Oostenrijk waren tengevolge van de toestanden op de geldmarkt de aan de centrale bank gestelde eischen in den laatsten tijd niet onbelangrijk gestegen.

Wissel-Portefeuille der Oostenrijksche Bank
(in Duizenden Schillingen).

	1925	1926	1927	1928
1 Januari	188.021	180.249	123.505	131.712
30 Juni	95.099	80.660	124.966	167.652
31 December	180.249	123.505	131.712	
15 April				82.997
30 April				124.667
15 Mei				91.691
31 Mei				126.471
15 Juni				105.634
30 Juni				167.652
15 Juli				151.193

Ofschoon derhalve het maximum van begin 1926 niet werd bereikt zijn toch de eischen, die in 1928 aan het credietvermogen van de centrale bank gesteld zijn, aanzienlijk hooger, dan in denzelfden tijd van het vorige en het voor-vorige jaar het geval was. Bovendien heeft men rekening te houden met de weldra intredende seizoenvraag, zoodat het zelfs niet onmogelijk is te achten, dat — wanneer de toestand op de wereldmarkt niet volledig verandert — men binnenkort nog een half procent meer zal moeten betalen. Voorop dient echter te worden gesteld, dat oorzaken direct bij het geldwezen gelegen tot de jongste verhoging van het disconto geen aanleiding hebben gegeven. Ja zelfs was de voorraad vreemde deviezen tengevolge van het zangersfeest te Weenen groeter dan ooit. De hier besproken maatregel is derhalve, zooals gezegd, uitsluitend te verklaren uit overwegingen van crediet politiek aard.

Over de vooruitzichten voor de naaste toekomst,

d.w.z. voor den herfst en voor den winter, kan men natuurlijk heden nog moeilijk een oordeel vellen. Wanneer de tendens op de belangrijkste geldmarkten van de wereld, zooals zich op het oogenblik laat aanzien, verder stijgend zal blijven, zal ook de Oostenrijksche discontopolitiek daar niet tegen in kunnen gaan, ofschoon het mogelijk is, dat na de te verwachten spanning op de geldmarkt in de herfst weer een grootere geldruimte en lagere rentevoet in den vroegen winter zal intreden. Voor Oostenrijk komt daarbij nog de vraag van de leening die voor het in den herfst bijeenkomende parlement één van de belangrijkste en voor de regeering één van de dringendste zorgen zal zijn. Mocht men er in slagen deze leening nog tegen het einde van het jaar onder te brengen of tenminste tot een formeel resultaat van alle onderhandelingen te komen, dan zal dit ongetwijfeld zoowel materieel als moreel invloed hebben ten gunste van een dalenden rentevoet. Wat tenslotte de beurs betreft, is deze momenteel in Oostenrijk in eerste instantie nauwelijks van de geldruimte afhankelijk. Ten deele is het een vraag van de voorwaarden waaronder de handel ter beurze mag worden bedreven en op dit gebied is een niet weg te cijferen vooruitgang bereikt door een vermindering van de verschillende belastingen en beperkingen welke ten deele reeds heeft plaats gehad, ten deele binnen kort zal worden ingevoerd. Voor zoover het verder een beurstechnisch vraagstuk betreft, dat de beleggingspapieren der successiestaten en der Midden-Europeesche staten in het algemeen raakt, valt in ieder geval een regeling voor de wederzijdsche noteering van de belangrijkste effecten der Midden-Europeesche staten te treffen. Men zal ongetwijfeld inzien, dat een eng patriottisme hier niet helpt, doch alle beurzen gelijkmatig door wederzijdsche noteeringen gebaat zouden worden. Tenslotte mag men echter één punt niet vergeten. De tijd der groote veranderingen in de intrinsieke waarde der effecten behoort heden ten dage, nu de inflatie in alle successiestaten reeds tal van jaren voorbij is en de wet op de goudbalansen den weg geopend heeft voor een juiste waardeering, tot het verleden. De belangrijkste rol zal ongetwijfeld weer aan het winstvermogen ten deel vallen, m.a.w. de hoogte der uitgekeerde dividenden zal in hoofdzaak over het koerspeil beslissen. Ofschoon natuurlijk niet kan worden geloofend, dat dit ten deele een boekhoudkundig vraagstuk is, dat gewoonlijk met den naam dividendpolitiek wordt aangeduid, zoodat een zekere verbetering al zeer gemakkelijk mogelijk is, mag men aan den anderen kant toch niet vergeten, dat het werkelijk flooreen van groote ondernemingen op den duur een conditio sine qua non is voor een vrijgevinger dividendpolitiek. Dit echter hangt weer samen met alle andere economische vragen zooals crediet, belastingen, arbeidsloon, kosten van materialen en grondstoffen. Niettemin geeft de toenemende consolideering van het economisch leven in Oostenrijk in zekere mate het recht te hopen, dat men, naast het tot nu toe zeer streng gehandhaafde principe van reservevorming, dat in geen geval mag worden verzaakt, zich ook meer gelegen zal laten liggen aan de uitkeering van dividenden.

AANTEKENINGEN.

Uit het verslag van de Javasche Bank.

Dalende prijzen van uitvoerartikelen. Staatsfinanciën. Positie der circulatiebanken.

Aan het Verslag van den President van De Javasche Bank over 1927/28 ontleenen wij enkele passages. Bij de behandeling van de prijzen van enkele uitvoerartikelen merkt de President o.m. het volgende op:

Eene globale becijfering leert, dat van een drietal onzer belangrijkste uitvoerartikelen, rubber, suiker en tin, het totale provenu van de in 1927 geproduceerde hoeveelheden omstreeks f 284.000.000.— minder zou bedragen hebben

wanneer de huidige prijzen reeds gedurende dat jaar gouden hadden. Het leeuwendeel van dit nadeelig verschil t.w. f 214.000.000.— komt op rekening van de prijsdaling van rubber. Bij de berekening is de huidige rubberprijs gesteld op 50 cent per ½ KG. zoodat de uitkomst nog eenigszins geflatteerd is. Aan den anderen kant heeft de becijfering geen ander doel dan de groote betekenis der prijsdaling in een duidelijk licht te stellen. Zoowel wegens de belangrijke vóór-verkopen van rubber als in verband met de verwachtingen voor eene aanmerkelijke toename van den suikerroogst, mag aangenomen worden, dat de daling in 1928 beneden het bovengenoemde bedrag van f 284 miljoen zal blijven, al mag niet voorbijgezien worden, dat eene betekenisvolle inkrimping van de rubberproductie als gevolg van de prijsdaling niet is buitengesloten en dat het grootste deel van den suikerroogst-1928 nog onverkocht is. Vast staat in elk geval, dat het hier geenszins een verschijnsel van voorbijgaanden aard betreft zoodat met eene belangrijke vermindering in de eerstvolgende jaren van de inkomsten van 's Lands kas, van ondernemingen en van Inheemsche bevolkingsgroepen, rekening dient gehouden te worden. In het bijzonder ten opzichte van het in dit verband belangrijkste product rubber zijn de vooruitzichten in hooge mate onzeker. Het is ten eenenmale onmogelijk zich omtrent de gevolgen van de beëindiging der restrictie met ingang van 1 November a.s., een oordeel te vormen. Hierbij zijn zooveel onzekere factoren in het spel, dat het geen zin zou hebben zich aan voorspellingen te dezer zake te wagen. Eene deugdelijke basis voor eene gemeenschappelijk door producenten te volgen gedragslijn schijnt dan ook vooralsnog te ontbreken. Mocht eene dergelijke gedragslijn in de toekomst aanvaard worden, dan is het te hopen, dat zij niet moge leiden tot eene kunstmatige opvoering van den prijs, gelijk in de achter ons liggende jaren ongetwijfeld het geval is geweest. Zoodat ik in mijn verslag over het boekjaar 1925/26 (blz. 45) deed opmerken heeft de rubbercultuur tot bevestiging van hare stabiliteit in de eerste plaats behoefte aan uitbreiding van het aantal consumptiedoelinden. Deze uitbreiding kan slechts verkregen worden door een laag prijsniveau, hetwelk afhankelijk is van eene zoo ver mogelijk doorgevoerde verlaging van de productiekosten als gevolg van eene verdere verbetering van de werkwijze. Het zou onder de bestaande omstandigheden weinig nut hebben zich in breedvoorige beschouwingen te begeven omtrent geschiedenis en werking der restrictie. Slechts zij de les getrokken, dat dergelijke kunstmatige regelingen, al mogen zij tijdelijk eenig nut kunnen afwerpen, haar doel plegen voorbij te schieten en reacties in het leven roepen, welke hare handhaving onmogelijk maken. Het voortzetten van de restrictie bij prijzen als de afgelopen jaren, in het bijzonder 1925, vertoond hebben, moest zich onvermijdelijk wreken. De zoeven bedoelde reacties maakten zich voelbaar in eene uiterst sterke opvoering van aanplant en productie en in een toenemend gebruik van de z.g. „reclaimed” rubber. De verhouding tusschen het gebruik van reclaimed en dat van nieuw-geproduceerde rubber is in de Vereenigde Staten gestegen van 19,2 pCt. in 1922 tot 49,5 pCt. in 1927.

Het bovenstaande voert tot de slotsom, dat ten aanzien van rubber allerminst sprake kan zijn van eene tijdelijke depressie, die straks opnieuw door eene periode van hooge prijzen zal gevolgd worden. Het kunstmatige element is weggevallen en een blijvend aanmerkelijk lager prijsniveau dan dat der laatste jaren is onvermijdelijk. Ook voor suiker en tin kan bezwaarlijk met de mogelijkheid van eene stijging der huidige prijzen in de naaste toekomst rekening worden gehouden. Wat suiker betreft valt eene overproductie niet te ontkennen. Ook hier heeft, zij het in mindere mate dan bij rubber, een kunstmatig element zijn invloed doen gevoelen, hetwelk tot den — zacht uitgedrukt — eigenaardigen toestand heeft geleid, dat in een deel der wereld — in het bijzonder in Engeland — de productie met steun uit de Staatskas wordt opgevoerd, terwijl elders — met name in Cuba — maatregelen tot eene kunstmatige productiebeperking worden genomen. Met dergelijke voorbeelden voor oogen als rubber en suiker hebben opgeleverd, kan slechts de wensch worden gekoesterd, dat de Overheid zich moge onthouden van maatregelen, welke beoogen de vrije productie kunstmatig te beïnvloeden, terwijl ook de particulieren m.i. goed zouden doen meer waarde te hechten aan de vrije concurrentie dan in de laatste jaren het geval was. In deze jaren is eene mentaliteit gegroeid, welke een naar mijne meening eenzijdig en overdreven gewicht hecht aan prijsregelingen, productiebeperkingen e.d. zonder de zeer groote gevaren en nadeelen, welke dergelijke voorzieningen medebrengen, in het oog te houden. Deze gevaren en nadeelen concentreeren zich op het handhaven van een te hoog peil der productiekosten en daardoor op eene belemmering van consumptie en afzet, welke niet nalaat zich te wreken. De

illustratie van het hier betoogde wordt geleverd door hetgeen rubber en suiker te zien geven.

Wat tin betreft, ook bij dit artikel bestaat geen reden om te verwachten, dat de inzinking van voorbijgaanden aard zal zijn. Het volgende staatje geeft een overzicht van de ontwikkeling der productie en consumptie sedert 1922 en van de beschikbare voorraden, met inbegrip van die in het Verre Oosten.

	Productie.	Consumptie.	Voorraad.
	in ton van 1016 KG.		
1922	130.000	132.000	43.400
1923	127.500	134.900	36.000
1924	136.000	140.000	32.000
1925	143.500	153.500	22.000
1926	141.000	144.500	18.500
1927	148.000	146.800	19.700

Deze cijfers wijzen op een verandering van de positie in 1927, toen de productie voor het eerst sedert 1922 de consumptie overtrof. Deze verandering komt in den prijsloop tot uitdrukking. Sedert 1922 beliep de gemiddelde prijs per ton in Ponden Sterling:

	1922	£ 160
	1923	„ 202
	1924	„ 249
	1925	„ 261
	1926	„ 291
	1927	„ 289
4 Januari	1928	„ 263
31 „	„	„ 249
29 Februari	„	„ 231
1 Juni	„	„ 226
18 „	„	„ 216

Ook bij dit product heeft het zeer hoge prijsniveau er toe geleid, dat in meerdere mate dan voorheen gebruik werd gemaakt van oud materiaal. De hoeveelheid van reeds eenmaal gebezigd tin, dat opnieuw werd gebruikt, steeg in de Vereenigde Staten van 19.510 ton in 1922 tot 33.000 ton in 1926. Het percentage, dat deze hoeveelheden uitmaken van de consumptie der Vereenigde Staten, bedroeg 19,3 pCt. in 1922 en 30 pCt. in 1926. Hier deed zich derhalve hetzelfde verschijnsel voor als ik hierboven ten aanzien van de „reclaimed” rubber constateerde.

Nederlandsch-Indië verkeert dus in de positie, dat het zich zal hebben in te richten op een aanmerkelijk lager prijspeil dan in de achter ons liggende jaren van abnormaal hoge prijzen gegolden heeft.

Voor pessimistische verwachtingen te dezer zake kan intusschen geenerlei reden bestaan. Zoals ik hierboven reeds vooropstelde, zijn de economische en financiële grondslagen hecht en sterk. Bovendien vergete men niet, dat in een land als Nederlandsch-Indië, hetwelk voor de dekking van zijne kapitaalbehoefte voor het overgrote deel is aangewezen op het buitenland, eene aanmerkelijke vermindering van inkomsten, als waarvan hier sprake is, zich in kleineren omvang en met minder kracht doet gevoelen dan het geval is in een land, waar de eigen bevolking voor de kapitaalverstrekking heeft zorggedragen. In het eerste geval dragen de buitenlandsche aandeelhouders een belangrijk deel van de totale inkomstenvermindering. Hier werkt dus de factor, dien ik bij de bespreking in mijn verslag over 1924—1925 (blz. 38 en 39) van het vraagstuk der z.g. drainage van Indië door het buitenlandsch kapitaal op het oog had, toen ik er op wees, dat ingeval van Overheidsexploïtatie op groote schaal het verschuldigde over de voor dat doel door de Overheid in den vorm van obligatiën in het buitenland opgenomen kapitalen in tijden van teruggang, crisis en tegenspoed, onverminderd zou opgebracht en geremiteerd moeten worden, terwijl de beloning van het in particuliere ondernemingen gestoken kapitaal zich automatisch aanpast aan de met die ondernemingen verkregen resultaten, zoodat het vinden en remitteren van hetgeen voor dit doel benodigd is, geenerlei zorg kan veroorzaken.

Over den invloed, die het aanpassingsproces, dat Indië doormaakt, op de Staatsfinanciën heeft, zegt het Verslag o.a.:

Deze invloed komt ten deele tot uiting in de op 15 Mei jl. ingediende ontwerp-begrooïing voor 1929.

Wat de in dat budget opgenomen uitgaven betreft, kan geconstateerd worden, dat de Regeering erin geslaagd is, de stijging van de zuivere gewone uitgaven tot een aanmerkelijk lager peil terug te brengen dan sedert 1924, toen het laagste punt sedert den aanvang van de bezuiniging bereikt werd, gegolden heeft. Het volgend overzicht brengt het verloop onder cijfers:

Begrooïing	Totaal der zuivere gewone uitgaven	Stijging	Percentsgewijze
1924	f 401.701.159		
1925	„ 417.744.007	f 16.042.848	4.— pCt.
1926	„ 441.693.130	„ 23.949.123	5.73 „
1927	„ 458.893.506	„ 17.200.376	3.89 „
1928	„ 486.267.815	„ 27.374.309	5.96 „
1929	„ 493.120.733	„ 6.852.918	1.40 „

He is ongetwijfeld van belang, dat het accres der uitgaven krachtig is beperkt. Ook afgescheiden van de hierboven in den breede behandelde daling van de productenprijzen, was eene beperking onvermijdelijk aangezien, zoodat ik in mijn vorig verslag deed opmerken, het accres der gewone uitgaven zich gedurende de laatste jaren in een dergelijk tempo bewoog, dat de onder normale omstandigheden redelijkerwijze te verwachten toeneming van de gewone middelen daarmede geen gelijken tred zou kunnen houden. Nu de zoeven bedoelde daling is ingetreden rijst derhalve in de eerste plaats de vraag of de daarvan in 1929 te verwachten gevolgen voor de Landsfinanciën kunnen geacht worden in de raming van de middelen tot uitdrukking te zijn gebracht. In deze raming is voor de beoordeeling van het budget-1929 het zwaartepunt gelegen. Het totaalbedrag van de netto-ontvangsten op den gewonen dienst is gesteld op f 495.616.000,—, zoodat het budget sluit met een batig saldo op den gewonen dienst van f 495.616.000,— — f 493.120.000,— = f 2.496.000,—.

Bij de overweging van dit resultaat dient vooropgesteld te worden, dat eenige reserve voor tegenvallers aan de zijde hetzij van de ontvangsten hetzij van de uitgaven, niet beschikbaar is. De boeking ten bate van den buitengewonen dienst van f 5.000.000,— wegens hetgeen uit opium verwacht wordt boven f 34 miljoen kan bezwaarlijk als zoodanig aangemerkt worden. Daargelaten dat een bedrag van f 5.000.000,— bij een totaal aan gewone bruto-ontvangsten van f 768.959.000,— geen gewicht in de schaal kan leggen, staat deze boeking in rechtstreeksch verband met de voorgenomen maatregelen tot beperking van het opiumgebruik. Zij draagt mitsdien een bijzonder karakter als eene voorziening met het oog op de vermindering, welke uit hoofde van bijzondere oorzaken de hierbedoelde baten, naar te verwachten is, zullen ondergaan. Ook in de raming van de tinbaten, die in de laatste jaren in zoo sterke mate tot het inhalen van den achterstand hebben bijgedragen, is geen reserve verscholen. Weliswaar is de aan de raming voor 1928 ten grondslag gelegde prijs van f 170,— tot f 155,— per picol teruggebracht, doch het is m.i. te vreezen, dat laatstgenoemd bedrag nog te hoog gegrepen zal blijken. De gemiddelde tinprijs beliep in 1927 nog f 208,— per picol, aan het eind van dat jaar was het peil f 189,—, waarna de daling in een snel tempo intrad tot beneden f 155,— in de eerste helft van Juni 1928. In het licht van deze cijfers en van de hierboven (blz. 47) geschetste verhouding van productie en consumptie, kan ook in den gedachtengang, dat de tinbaten tot haar volle beloop in aanmerking mogen komen voor de dekking van gewone uitgaven, eene raming van f 155,— per picol niet als veilig worden beschouwd, zoodat van eene doelbewuste reservevorming bij de huidige raming van dit middel in het geheel geen sprake kan zijn.

De hierbedoelde afwezigheid van eenige reserve moet een te grooter belang doen hechten aan de vraag, of de raming van de gewone ontvangsten in het algemeen kan geacht worden in voldoende mate rekening te houden met de voornit-zichten, in het bijzonder ten opzichte van het in de laatste jaren belangrijkste product rubber. Het antwoord op deze vraag kan, dunkt mij, niet geheel bevredigend luiden. Zoals hierboven reeds werd vermeld, worden de gewone netto-ontvangsten geraamd op f 495.616.000,—. Dit bedrag overschrijft de raming voor 1928 met f 11.660.000,— of met inachtneming van de correcties, welke de Regeering, blijkens de jongste Financiële nota, in die raming aanbracht, met f 7.994.000,—. Als ik goed zie, is ook bij deze correcties nog geen rekening gehouden met de sterke prijsdaling van rubber, welke zich onvermijdelijk in het verder verloop van 's Lands middelen reeds in 1928 zal doen gevoelen. Het moet dunkt mij op goeden grond betwijfeld worden, dat in 1929, wanneer de gevolgen van de prijsdaling zich in veel sterkere mate zullen doen gevoelen dan voor 1928 is te verwachten, de ontvangsten, die van 1928 met een niet onbelangrijk bedrag zouden te boven gaan. Veeleer moet m.i. op een teruggang gerekend worden. Als gevolg van de daling van den rubberprijs zal de bevolking op de basis van de productie in 1927, dus zonder dat rekening wordt gehouden met de zeer waarschijnlijk te achten inkrimping van de productie, hare inkomsten zien verminderen met f 80 à f 90 miljoen. Uit dezen hoofde moet op eene sterke daling van de opbrengst der in- en uitvoerrechten gerekend worden.

Volgens eene matige schatting zal deze daling wel niet beneden *f* 10 à *f* 15 miljoen blijven. Daarnaast staat de vermindering der inkomsten van de rubberondernemingen, die bij gelijk blijvende productie omstreeks *f* 125 miljoen minder voor hun product zullen ontvangen. Dat hierdoor de vennootschapsbelasting, de inkomstenbelasting en in mindere mate ook andere Landsmiddelen den terugslag zullen onder vinden, spreekt wel vanzelf. De gunstige verwachtingen omtrent den *omvang* van den suikeroogst-1928 kunnen ten deze niet als compensatie worden aangemerkt. Ook al worden deze verwachtingen verwezenlijkt, dan nog zal, in verband met de sedert ingetreden prijsdaling, de totale *opbrengst* van dezen oogst die van den oogst-1927 waarschijnlijk niet te boven gaan.

Hoewel uit den aard der zaak geen zekerheid omtrent de ontwikkeling van 's Lands middelen kan verschaft worden, valt m.i. niet te ontkennen, dat in het licht van de thans bekende gegevens de raming van het totaal dier middelen voor 1929 tot op zekere hoogte een speculatief karakter draagt. Tenzij de omstandigheden zich gunstiger mochten ontwikkelen dan thans kan en mag verwacht worden, schijnt mij in 1929 een achterblijven van de middelen bij de in het budget opgenomen raming op zijn minst genomen waarschijnlijk. Ondanks de zoozeer toe te juichen beperking, welke de Regeering in het acres der gewone uitgaven heeft weten aan te brengen, vertoont de interne constructie van het budget dan ook eene verdere verzwakking. Geheel afgescheiden van eenige voorziening voor een juisten opzet der begrooting en van de mogelijkheid om de toegezegde belastingverlaging door te voeren, kan een objectief oordeel bij de huidige vooruitzichten slechts in dezen zin luiden, dat de Landshuishouding in 1929 zal leven boven de grens van haar inkomen. Dit doet niets af aan de erkenning van de moeilijke omstandigheden, waarin de Regeering is komen te verkeer — daargelaten de vraag of het aanvankelijk gekoesterde optimisme en het terzijde schuiven van juist gebleken waarschuwingen de moeilijkheden niet onnoodig hebben vergroot — noch aan de erkenning van de hierboven onder cijfers gebrachte, sterke inkrimping van de toeneming der uitgaven. Het doel van mijn betoog is slechts de aandacht te vestigen op het feit, dat deze inkrimping niet zal kunnen leiden tot het resultaat, hetwelk door de Regeering nagestreefd wordt, en dat gelegen is in eene begrooting, die aan de eischen van eene gezonde financieele politiek voldoet. Hiervoor zal, als de teekenen niet bedriegen, noodzakelijk zijn eene meer gezette en systematische herziening van hetgeen voor de verschillende onderwerpen van Overheidszorg zal kunnen beschikbaar gesteld worden, met als gevolg daarvan eene aanpassing van het gewone uitgavenbudget aan de zooveel bedoelde eischen en daarmee aan het lager peil der gewone ontvangsten. Dat aan eene dergelijke herziening en aanpassing niet zal zijn te ontkomen kan, na hetgeen hierboven omtrent betekenis en karakter van de productie-prijzen werd opgemerkt, bezwaarlijk betwijfeld worden. Een en ander is voor de economische ontwikkeling en versterking van het Land en daarmee voor het hervatten van eene geleidelijke opwaartsche beweging van 's Lands middelen ook in zooverre van belang, als bij de thans aangebrachte beperking de eischen van eene welbegrepen „welvaartspolitiek” niet tot hun recht kunnen komen. Ik heb hierbij op het oog den aanleg van wegen, het totstandbrengen van telegraaf- en telefoonverbindingen, den aanleg en de uitbreiding van irrigatiewerken, kortom het scheppen van de onmisbare voorwaarden voor een verdere ontplooiing en uitbreiding van de werkzaamheid van de bevolking en de ondernemers. Reeds ten vorigen jare meende ik uit de door mij ontvangen rapporten en inlichtingen (zie blz. 49 onderaan en blz. 50 van mijn vorig jaarverslag) te moeten afleiden, dat op het hierbedoelde terrein verschillende gerechtvaardigde wenschen onvervuld bleven. Het geldt hier een vitaal belang van Nederlandsch-Indië en het zou, naar mijne overtuiging, uitermate te betreuren zijn, wanneer de onvermijdelijke inperking er toe leiden zou dit belang op te offeren aan andere, welke zich minder leenen voor onmiddellijke bezuiniging. Dat ook afgescheiden van de bezuinigingsnoodzaak eene meer systematische en gelijkmatige verzorging van het hierbedoelde, primaire belang wenschelijk en mogelijk zou zijn, staat voor mij wel vast.

Ten slotte vestigen wij nog de aandacht op de volgende passage uit het Verslag betreffende de positie der circulatiebanken:

Bracht derhalve 1927 enerzijds eene belangrijke uitbreiding van het terrein, waarop het goud zijn stabiliseerende en heilzame werking doet gevoelen, anderzijds trad in een helder licht, dat ten opzichte van de verdere ontwikkeling van den gouden standaard en van de politiek der circulatiebanken ter beïnvloeding van het prijsniveau, nog groote

onzekerheid bestaat en geenszins van eene gedragslijn kan gesproken worden, welke volgens de communis opinio als de meest aanbevelenswaardige moet aangemerkt worden. De wereld verkeert ook ten aanzien van deze punten in een voorloopig stadium, gedurende hetwelk eerst geleidelijk de noodige ervaring moet opgedaan worden en een dieper inzicht dient verkregen te worden alvorens de omstandigheden voor een doelbewuste politiek rijp kunnen geacht worden. Het ligt buiten mijn bestek en ook buiten het direct belang van Nederlandsch-Indië op de hierbedoelde punten diep in te gaan, zoodat ik mij wensch te beperken tot een tweetal opmerkingen, welke de gang van zaken in 1927 bij mij als belangstellend toeschouwer deed rijzen.

De eerste opmerking betreft de betekenis en de gevolgen van de uitbreiding na den oorlog van den Gold-exchange standaard in vergelijking met den gouden standaard. Deze uitbreiding vond hare oorzaak voornamelijk in de wenschelijkheid om zoowel op den goudvoorraad als op de kosten, aan het houden van dien voorraad verbonden, zooveel te bezuinigen als met eene goede en veilige regeling vereenigbaar was te achten. Bovendien zou het gelijktijdig vormen van belangrijke goudvoorraden voor het herstel van het muntwezen in vele landen eene zoodanige vraag naar goud geschapen hebben, dat groote veranderingen in de goudwaarde en daarmee in het prijsniveau niet zouden zijn uitgebleven. In dezen gedachtengang meende ook de Conferentie te Genua van 1922 den Gold-exchange standaard aan de landen van Europa te mogen aanbevelen. De vraag is nu, of een en ander niet geleid heeft tot voorzieningen, welke tijdens den nog niet beëindigden overgangstoestand toelaatbaar mogen geacht worden, doch op den duur als minder wenschelijk moeten aangemerkt worden. De zooveel bedoelde voorzieningen komen, kort samengevat, hierop neer, dat de verplichte dekking van de direct opeisbare obligo's der circulatiebank ten deele of geheel mag bestaan uit andere bestanddeelen dan edel metaal, met name uit goudvorderingen op het buitenland. Naar mijne meening dient onder den Gold-exchange standaard verstaan te worden het systeem, waarin de binnenlandsche behoefte aan ruilmiddelen gedekt wordt door papier, zilver en onedel metaal, terwijl het goud uitsluitend gereserveerd en gebezigd wordt voor het internationale verkeer. Hieruit volgt, dat de circulatiebank slechts dan goud behoeft af te geven, wanneer het internationale verkeer daaraan behoefte heeft en dus wanneer de wisselkoersen op het buitenland zoodanig zijn gestegen, dat het voldoen aan internationale verplichtingen tegen die koersen duurder uitkomt dan het koopen en zenden van goud.

Dit systeem brengt mede:

1o. enerzijds, dat in de landen van den Gold-exchange standaard geen vrije goudmarkt bestaat aangezien de circulatiebank niet verplicht is, los van den stand der wisselkoersen, goud af te geven. In Engeland, waar die verplichting wel geldt, is langs anderen weg bereikt, dat het goud niet voor interne doeleinden wordt gebruikt. De vrije aanmaak van gouden munten is aldaar opgeheven en de Bank of England behoeft slechts baren van een zeker minimumgewicht — doch zulks onafhankelijk van den stand der buitenlandsche wisselkoersen — beschikbaar te stellen. Engeland is dus tegenover het buitenland, op internationaal gebied, evenals vóór den oorlog, als een vrije goudmarkt aan te merken.

2o. anderzijds, dat het aanvaarden van dat systeem geenszins inhoudt, dat de dekking van de direct opeisbare verplichtingen van de circulatiebank principieel zou afwijken van die in de landen van den zuiveren gouden standaard.

Ik wensch op dit laatste punt vooral den nadruk te leggen omdat het verzet, hetwelk in den laatsten tijd hier en daar tegen den Gold-exchange standaard tot uiting kwam, als ik goed zie, uitsluitend zijn grondslag vindt in de hierboven bedoelde voorzieningen, die verschillende circulatiebank-octrooien bevatten en volgens welke de voorgeschreven minimum-dekking van de direct opeisbare verplichtingen niet of niet uitsluitend uit edel metaal behoeft te bestaan, doch gedeeltelijk of zelfs geheel hare samenstelling mag vinden in goudvorderingen op het buitenland, d.w.z. in buitenlandsche wissels en saldi. Eene dergelijke regeling — zoo werd betoogd — brengt het gevaar mede, opent althans de mogelijkheid, dat dezelfde hoeveelheid goud voor verschillende landen strekt als een deel der minimum-dekking voor de direct opeisbare verplichtingen van de circulatiebank. Wanneer de circulatiebank in land A. stel *f* 10 miljoen aan goud verkoopt aan de circulatiebank in land B., en deze op hare beurt dezelfde hoeveelheid goud verkoopt aan de circulatiebank in land C. en zoo verder, dan zullen onder vigeur van de hierbedoelde regeling zoowel in land A. als in land B. als in de overige landen, die de partij goud hebben doorgegeven, goudvorderingen, voor elk land ten beloope

van f 10 miljoen, zijn ontstaan, die deel uitmaken van de verplichte dekking doch allen haren grondslag vinden in een en dezelfde partij goud van f 10 miljoen. Dit betoog schijnt mij inderdaad van gewicht en het wijst op de mogelijkheid van eene niet onbedenklijke verbreding van de credietbasis. Het bewijst echter niets tegen den Gold-exchange standaard zooals deze hierboven werd omschreven en voor Nederlandsch-Indië geregeld is, en kan slechts leiden tot de veroordeeling van de aan dien standaard geenszins inhaerente bepaling, volgens welke ook goudvorderingen als deel van de verplichte dekking mogen aangemerkt worden.

Ter voorkoming van misverstand zij er op gewezen, dat het vorenstaande geenszins mag leiden tot de slotsom, dat ik het aanhouden van buitenlandsche wissels en saldi door de circulatiebank in een land, waar de Gold-exchange standaard geldt, niet van zeer groot belang zou achten. Het tegenovergestelde heb ik met nadruk en gemotiveerd betoogd in mijn verslag over het boekjaar 1925/26 (blz. 63/64). Ik ken aan deze wissels en saldi voor de beheersching en de stabiliteit van de buitenlandsche wisselkoersen eene groote beteekenis toe, doch het komt mij niet wenschelijk voor ze op het terrein der verplichte dekking toe te laten.

Als tweede punt, waaromtrent verschil van opvattingen valt te constateeren, zou ik willen wijzen op het verband tusschen de goudbeweging en de prijsveranderingen. Met name betreft dit de door het Federal Reserve systeem in de Vereenigde Staten gevolgde politiek. Hierbij trekt reeds aanstonds de aandacht, dat omtrent het karakter en de bedoelingen van die politiek geenszins zekerheid bestaat. Eenerzijds werd de stelling geponeerd en verdedigd, dat de Federal Reserve Board door zijne credietpolitiek eene verlaging van het prijsniveau in de Vereenigde Staten veroorzaakt heeft en, als gevolg van de beslissende goudpositie van Amerika, het wereldprijsniveau tot schade van het algemeen belang omlaag heeft gedrukt. Anderzijds werd de juistheid van die stelling ontkend en werd de daling van het wereldprijsniveau toegeschreven aan een toeneming van het aanbod van goederen, in het algemeen aan oorzaken aan de zijde der goederen en niet aan die van het goud gelegen.

Niet gaarne zou ik mij aan eene beoordeeling van deze standpunten wagen. Het schijnt mij intusschen bezwaarlijk te ontkennen, dat hetgeen de politiek van den Federal Reserve Board sinds eenige jaren te zien heeft gegeven, feitelijk neerkomt op de eerste bescheiden stappen in de richting van een „managed currency” zonder den grondslag van het goud los te laten. Het is onder deze omstandigheden volkomen begrijpelijk, dat een geruime tijd dient te verstrijken alvorens zoodanige ervaring verkregen is, dat bepaalde conclusies geformuleerd kunnen worden. Dit is te meer het geval waar de motieven en de aard der goudbewegingen veelal een karakter dragen, hetwelk afwijkt van hetgeen vóór den oorlog het geval was. Het zenden van goud naar Amerika had in de laatste jaren voor een belangrijk deel uitsluitend ten doel het kweeken van een tegoed, dat ten allen tijde wederom in goud zou kunnen omgezet worden. Welke beteekenis de door dergelijke goudzendingen of door het aangaan van leeningen verkregen saldi bezitten, blijkt hieruit, dat einde Maart 1927 het tegoed, hetwelk een 30-tal buitenlandsche circulatiebanken in Amerika aanhield, niet minder bedroeg dan \$1.000.000.000.—. Aan den anderen kant stond Amerika belangrijke bedragen aan goud af zonder dat de stand der wisselkoersen daartoe aanleiding gaf. Het herstel van regelmatige monetaire toestanden bracht goudverplaatsingen mede, welke in den stand der betalingsbalansen hare oorzaak niet konden vinden. Zulks zal, naar het zich laat aanzien, nog gedurende eenigen tijd het geval zijn.

In verband met een en ander schijnt de tijd voor het trekken van definitieve conclusies in het hierbedoelde opzicht nog geenszins rijp te zijn. Wel kan dunkt mij geconstateerd worden, dat er nog geen gronden zijn om aan te nemen, dat de nieuwere denkbeelden in de richting van eene z.g. „managed currency” hun superioriteit boven de vóór-oorlogsche, in hoofdzaak automatische, werking van den gouden standaard bewezen hebben. Deze werking leidde tot prijsbewegingen, welke medewerken om het blijkens de goudverplaatsingen verbroken evenwicht in de betalingsbalans der betrokken landen te herstellen. Zoodanige prijsbewegingen moge men minder aangenaam, zelfs schadelijk achten, de vraag, waarop het aankomt, is dunkt mij deze, of die bewegingen niet noodzakelijk zijn en niet aanvaard moeten worden ter bereiking van het doel, waarmede de goudverplaatsingen geschieden. Wanneer ten opzichte van Amerika de betalingsbalans van Europa een nadeelig saldo aanwijst, dan kan een blijvend herstel slechts verkregen worden doordien direct of indirect de export van Europa naar Amerika toeneemt en/of de export van Amerika naar Europa afneemt. Deze wijzigingen worden bevorderd door het intreden van prijsveran-

deringen in dien zin, dat het prijsniveau in Amerika stijgt en in Europa daalt. Worden in beide werelddelen de hierbedoelde prijsveranderingen door de credietpolitiek der circulatiebanken tegengegaan of voorkomen, dan zal het intreden van het in de eerste plaats beoogde herstel worden verschoven of belemmerd. Eene zoodanige in Amerika gevolgde credietpolitiek zal tot op zekere hoogte ten aanzien van de invoeren uit Europa dezelfde werking hebben als de in de Vereenigde Staten toegepaste tariefpolitiek. Den grondslag van de hierboven bedoelde, van Europeesche zijde op de Amerikaansche credietpolitiek geoeffende critiek — omtrent welker gegrondheid ik mij geen oordeel durf aannemen — acht ik dan ook in het wezen der zaak gelegen in bezwaren, welke zelfs de tot dusver te constateeren bescheiden toepassing van een „managed currency” meebrengt.

OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN.

De Economist. — Haarlem, April 1928.

Dr. J. G. van Dillen, De Amsterdamsche Wisselbank in de zeventiende eeuw. I; G. Verwey, Het vraagstuk der welvaart in de Vereenigde Staten; Tj. Greidanus, Is vrije crediet-creatie door banken mogelijk? Mr. Dr. A. Spanjer, Enkele opmerkingen over Index-cijfers.

Idem. — Haarlem, Mei 1928.

Mr. R. A. Fockema, Het Internationaal arbeidsbureau; Dr. J. G. van Dillen, De Amsterdamsche Wisselbank in de zeventiende eeuw. II.

The Journal of Political Economy. — Chicago, April 1928.

Ch. S. Tippetts, Membership in the Federal Reserve System; P. S. Taylor, The Leighton co-operative industries; M. Eastman, International aspects of European coal crisis; H. A. Logan, The One Big Union in Canada; S. H. Nerlove and W. J. Graham, Automobile mortality table.

Schmollers Jahrbuch. — München, Leipzig, April 1928.

E. von Beckerath, Idee und Wirklichkeit im Faschismus; L. Stephinger, Methodik der Volkswirtschaftslehre; F. Oppenheimer, Theorie des Ertrages; H. Stähle, Die Beobachtungsverfahren der wirtschaftlichen Wechsellagen des Harvard University Committee on Economic Research; J. Jessen, Der Kampf um die Herrschaft über den Gefrier- und Kühlfleischmarkt; C. Horneffer, Reichsverfassung und Städtetag.

Tijdschrift voor Economische Geographie. — 's-Gravenhage, 15 April 1928.

C. L. van Balen, Marokko; Prof. Dr. H. Blink, Ontwikkeling der economische organisatie en der maatschappelijke toestanden in de Sowjetunie. I; Dr. S. Gargas, Tabaksbouw in Polen.

De Indische Gids. — Amsterdam, 1 Maart 1928.

C. Lekkerkerker, Java's in- en uitvoeren, getoetst aan het vraagstuk der overbevolking; A. Kruisheer, Over West-Seran en over het verzet der Makahalastammen in 1914-'15; Mr. J. J. van Bolhuis, Indië en de Ned. Volksvertegenwoordiging.

Idem. — Amsterdam, 1 April 1928.

G. B. J. van Heuven, 't Onderwijs in Indië gedurende den Compagniestijd; Mr. J. S. Thieme, Voorgenomen wijziging van de godsdienstige rechtspraak; Dr. H. G. Heyting, Digoel vooruit!

Rechtsgeleerd Magazijn. — Haarlem, Jaarg. 47, Afl. 1/2.

Prof. Mr. E. J. J. van der Heyden, De toerekenbare schijn en de bronnen der verbintenis; Dr. A. C. J. Mulder, The King can do no wrong.

De Naamlooze Vennootschap. — Amsterdam, 15 April 1928.

Prof. J. G. Ch. Volmer, Wettelijke regeling van het accountantsberoep; Prof. Dr. J. H. Valckenier Kips, Gemeenschapsorde. I; Th. Speetjens, De obligatieleening der Handelsvereeniging „Amsterdam” uit een oogpunt van vennootschapsfinanciering; Mr. A.

Wolfsbergen, Sunt certi denique fines; J. van der Poel, Het wetsontwerp tot wijziging der wet, houdende instelling van Raden van Beroep voor de Directe Belastingen (Kon. Boodschap d.d. 29 Nov. 1927 No. 225); L. Roemer Valk, Het graphicone-apparaat. Een belangrijk nieuw hulpmiddel voor organisatie en statistiek.

De Naamlooze Vennootschap. — Roermond, 15 Maart 1928.

Drs. O. Bakker, Kartelrijpheid van de Nederlandse Cacao- en Chocoladenijverheid; Prof. Dr. J. Goudriaan Jr., De ethiek van de bedrijfsleiding II; M. J. H. Smeets, Iets over de Rijksmiddelen II; E. L. Kayenberg, Is invoering van het akkoord tot voorkoming van faillissement in onze wetgeving wenschelijk? Prof. Mr. G. Russel, De fiscus tegenover traktementen en representatiekosten; Ir. G. Bölger, De gebeurtenissen op arbeidsgebied gedurende 1927 II; Arbeidsduur en indeeling van de arbeidstijden als voorwaarden van industriele productiviteit.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

OPEN MARKT.

	1928				1927	1926	1914
	28 Juli	23/28 Juli	16/21 Juli	9/14 Juli	25/30 Juli	26/31 Juli	20/24 Juli
Amsterdam							
Partic. disc.	4 ¹ / ₈	4-1/8	4 ¹ / ₁₆ -3 ¹ / ₁₆	4-3 ¹ / ₁₆	3 ⁹ / ₁₆ -3 ⁵ / ₈	2 ⁹ / ₁₆ -1 ¹ / ₁₆	3 ¹ / ₈ -3 ¹ / ₁₆
Prolong. 1)	3 ³ / ₄	3 ¹ / ₂ -4	3 ³ / ₄ -4 ¹ / ₄	3 ¹ / ₄ -4	3-1 ¹ / ₂	2-3	2 ¹ / ₄ -3 ¹ / ₄
Londen							
Daggeld ..	2 ¹ / ₂ -3 ¹ / ₂	2 ¹ / ₂ -4 ¹ / ₄	2-4 ¹ / ₄	2-5	3-5	3 ¹ / ₂ -4	1 ³ / ₄ -2
Partic. disc.	4 ¹ / ₈ -3 ¹ / ₁₆	4-3 ¹ / ₁₆	4-4 ¹ / ₈	3 ³ / ₄ -4 ¹ / ₈	4 ³ / ₁₆ -3 ³ / ₈	4 ¹ / ₄ -5 ¹ / ₁₆	2 ¹ / ₄ -3 ¹ / ₄
Berlijn¹⁾							
Daggeld ..	5 ³ / ₄ -7 ³ / ₄	5 ¹ / ₂ -7 ³ / ₄	6 ¹ / ₂ -8 ³ / ₄	5-8 ¹ / ₂	4-8 ¹ / ₂	3 ¹ / ₂ -6 ¹ / ₂	—
Partic. disc.	6 ³ / ₄	6 ³ / ₄	6 ³ / ₄	7 ¹ / ₄ -8 ³ / ₄	5 ⁷ / ₈	4 ¹ / ₂ -3 ¹ / ₄	—
30-55 d...	6 ³ / ₄	6 ³ / ₄	6 ³ / ₄	6 ³ / ₄	5 ⁷ / ₈	4 ¹ / ₂	—
56-90 d...	6 ³ / ₄	6 ³ / ₄	6 ³ / ₄	6 ³ / ₄	5 ⁷ / ₈	4 ¹ / ₂	—
Waren-							
wissel.							
7-1/8-1/4	7-1/4	7	6 ⁵ / ₈ -3/4	6-1/2	5-1/4	—	—
New York							
Daggeld 1)	5 ¹ / ₂ -3/4	5 ¹ / ₂ -3/4	5-6 ¹ / ₄	6-8 ¹ / ₄	3 ¹ / ₂ -4 ¹ / ₄	4-5 ¹ / ₄	1 ³ / ₄ -2 ¹ / ₂
Partic. disc.	4 ⁷ / ₈	4 ³ / ₄ -7 ³ / ₈	4 ⁵ / ₈ -3 ³ / ₄	4 ¹ / ₄ -3 ³ / ₄	3 ³ / ₈ -3 ⁵ / ₈	3 ¹ / ₂	—

1) Koers van 27 Juli en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York *)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
24 Juli 1928	2.48 ⁹ / ₁₆	12.08	59.33 ¹ / ₂	9.73	34.61	99 ³ / ₄
25 " 1928	2.48 ⁹ / ₁₆	12.07 ⁷ / ₈	59.34	9.73	34.61	99 ³ / ₄
26 " 1928	2.48 ⁵ / ₈	12.07 ¹ / ₈	59.38	9.73 ³ / ₄	34.61	99 ⁷ / ₈
27 " 1928	2.48 ¹¹ / ₁₆	12.08	59.38 ¹ / ₂	9.73 ¹ / ₂	34.61	99 ³ / ₄
28 " 1928	—	—	—	—	—	99 ³ / ₄
30 " 1928	2.48 ¹¹ / ₁₆	12.08	59.36 ¹ / ₂	9.73 ³ / ₄	34.61	99 ³ / ₄
Laagste d.w.1)	2.48 ¹ / ₂	12.07 ⁵ / ₈	59.30	9.72	34.58	99 ¹ / ₂
Hoogste d.w.1)	2.48 ¹³ / ₁₆	12.08 ³ / ₈	59.40	9.75	34.64	100 ¹ / ₈
23 Juli 1928	2.48 ⁹ / ₁₆	12.08 ¹ / ₄	59.32 ¹ / ₂	9.73	34.62 ¹ / ₂	99 ³ / ₄
16 " 1928	2.48 ⁵ / ₈	12.08 ⁵ / ₁₆	59.24	9.72 ¹ / ₂	34.63	99 ³ / ₄
Muntpariteit	2.48 ³ / ₄	12.10 ³ / ₄	59.26	9.75	34.59	100

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam. 1) Particuliere opgave.

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag 1)	Boekarest 1)	Milaan **)	Madrid **)
24 Juli 1928	47.86	35.07 ¹ / ₂	7.36	1.51	13.02	40.95 ¹ / ₂
25 " 1928	47.86 ¹ / ₂	35.07 ¹ / ₂	7.36	1.51	13.01 ¹ / ₂	40.92 ¹ / ₂
26 " 1928	47.87	35.07 ¹ / ₂	7.36 ¹ / ₂	1.52 ¹ / ₂	13.01 ¹ / ₂	40.92 ¹ / ₂
27 " 1928	47.87 ¹ / ₂	35.07 ¹ / ₂	7.36 ¹ / ₂	1.50	13.01 ¹ / ₂	40.91 ¹ / ₂
28 " 1928	—	—	7.36	1.51	—	—
30 " 1928	47.88 ¹ / ₂	35.10	7.36	1.52	13.02	40.91 ¹ / ₂
Laagste d.w.1)	47.83	34.90	7.34	1.47 ¹ / ₂	12.99	40.85
Hoogste d.w.1)	47.90	35.15	7.39	1.55	13.05	41.02 ¹ / ₂
23 Juli 1928	47.86	35.07 ¹ / ₂	7.36	1.51 ¹ / ₂	13.02	41.02 ¹ / ₂
16 " 1928	47.86	35.10	7.36	1.52	13.02 ¹ / ₂	40.87
Muntpariteit	48.—	35.—	7.36	1.52	13.09	48.—

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam. 1) Particuliere opgave. 2) Wettelijk gestabiiseerd tusschen 7.53¹/₈ en 7.21¹/₂.

Data	Stockholm *)	Kopen- hagen *)	Oslo *)	Helsing- fors 1)	Buenos- Aires 1)	Mon- treal 1)
24 Juli 1928	66.55	66.42 ¹ / ₂	66.42 ¹ / ₂	6.24	105	2.48 ¹ / ₄
25 " 1928	66.52 ³ / ₄	66.42 ¹ / ₂	66.40	6.25	105	2.48 ¹ / ₂
26 " 1928	66.52 ³ / ₄	66.40	66.40	6.25 ¹ / ₂	104 ⁷ / ₈	2.48 ¹ / ₈
27 " 1928	66.55	66.40	66.40	6.25	105	2.48 ¹ / ₂
28 " 1928	—	—	—	6.24 ¹ / ₂	104 ⁷ / ₈	2.48 ¹ / ₂
30 " 1928	66.55	66.40	66.40	6.26	105	2.48 ¹¹ / ₁₆
Laagste d.w.1)	66.45	66.35	66.30	6.22	104 ¹ / ₂	2.48
Hoogste d.w.1)	66.57 ¹ / ₂	66.47 ¹ / ₂	66.45	6.28	105 ¹ / ₄	2.49
23 Juli 1928	66.55	66.45	66.42 ¹ / ₂	6.25	105	2.48
16 " 1928	66.55	66.42 ¹ / ₂	66.42 ¹ / ₂	6.24	105 ¹ / ₈	2.47 ¹³ / ₁₆
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	6.26 ¹ / ₂	105 ³ / ₈	2.48 ³ / ₄

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam. 1) Part. opgave.

Laatstbekende noteeringen te Amsterdam en Rotterdam op 31 Juli 1928 voor telegrafische uitbetaling op:

	Gulden per	Pari	Koers	Bank- disconto
Europa.				
Londen *)	£	12.10 ³ / ₄	12.08 ¹ / ₁₅	4 ¹ / ₂
Berlijn *)	100 Mark	59.26	59.38 ¹ / ₂	7
Parijs *)	100 Franc	9.747	9.74	3 ¹ / ₂
Brussel *) §)	100 Belga	34.59	34.61 ¹ / ₂	4
Luxemburg	100 Franc	48.—	6.92	—
Zürich *)	100 "	48.—	47.90	3 ¹ / ₂
Praag	100 Kronen	50.41 ¹ / ₂	7.36 ¹ / ₂	5
Weenen *)	100 Schilling	35.—	35.10	6
Boedapest	100 Pengö	43.51 ¹ / ₂	43 ¹ / ₄	6
Boekarest	100 Lei	48.—	1.51	6
Sofia	100 Leva	48.—	1.79	10
Belgrado	100 Dinar	4.379	4.36	6
Stamboel	Turksch £	10.93	1.26 ¹ / ₂	—
Athene	100 Drachme	3.23	3.22 ¹ / ₂	10
Milaan **)	100 Lira	13.09	13.01 ¹ / ₂	5 ¹ / ₂
Madrid **)	100 Peseta	48.—	40.92 ¹ / ₂	5
Lissabon	Escudo	2.68 ¹ / ₂	11 ³ / ₈	8
Kopenhagen *)	100 Kronen	66.67	66.40	5
Oslo *)	100 "	66.67	66.40	5 ¹ / ₂
Stockholm *)	100 "	66.67	66.55	4
Reickjavik	100 IJsl. Kr.	66.67	54.75	—
Warschau	100 Zloty	27.91	27 ³ / ₄	8
Kovno (Litauen)	100 Lita	24.88	24 ³ / ₄	7
Riga (Letland)	100 Lat	48.—	48.—	6 en 7
Reval (Estland)	100 Estl. Kr.	66.75	66.50	7 ¹ / ₂
Helsingfors	100 Finnmrk.	6.26 ¹ / ₂	6.25 ¹ / ₂	6
Moskou	Tjerwonets (10 Roebel)	12.80	12.80	—
Danzig	100 Gulden	48.40	48.35	6
Amerika.				
New-York *)	\$	2.4878	2.48 ³ / ₄	5
Montreal	Canad. \$	2.4878	2.48 ¹ / ₈	—
Mexico	Mex. Dollar	—	1.18 ¹ / ₂	—
Buenos Aires	Peso (papier)	1.0563 ² / ₈	1.05	—
La Paz (Bolivia)	Boliviano	0.97	0.90 ⁵ / ₈	—
Rio de Janeiro	Milreis (pap.)	0.8075 ³ / ₈	0.29 ³ / ₄	7 ¹ / ₂ à 8 ¹ / ₂
Valparaiso	Peso (papier)	0.9080 ² / ₈	0.30 ³ / ₄	—
Bogota (Columbia)	Peso	2.42	2.46	—
Quito (Ecuador)	Sucre	1.21	0.49 ⁵ / ₈	—
Lima (Peru)	Per. £	12.10 ³ / ₄	10.15	—
Montevideo (Urug.)	Peso	2.5725	2.54 ¹ / ₄	—
Caracas (Venezuela)	Bolivar	0.4795	0.47 ³ / ₄	—
Paramaribo	Gulden	1.—	0.97 ⁵ / ₈	—
Willemstad (Curaç.)	Gulden	1.—	1.01 ¹ / ₂	—
San José (C. Rica)	Colon	0.6220	0.62	—
Guatemala	Quetzal	2.4878	2.48 ⁵ / ₈	—
Managua (Nicarag.)	Cordoba	2.48 ¹ / ₂	2.48 ³ / ₈	—
San Salvador (Salv.)	Colon	1.2440	1.24 ¹ / ₄	—
Azië.				
Calcutta	Rupee	0.807	0.90 ¹ / ₄	6
Batavia	Gulden I.C.	1.—	0.99 ⁷ / ₈	4
Kobe	Yen	1.24	1.13	5.48
Hong Kong	Dollar	—	1.24 ³ / ₄	—
Shanghai	Taël	—	1.64	—
Singapore	Straits Doll.	1.4125	1.40 ¹ / ₂	—
Manilla	Phil. Peso	1.214	1.22 ¹ / ₂	—
Bangkok	Baht	1.10	1.12 ¹ / ₂	—
Teheran (Perzië)	Kran	—	0.26	—
Afrika.				
Kaapstad	£	12.10 ³ / ₄	12.05	5 ¹ / ₂
Alexandrië	Egypt. £	12.42	12.41	—
Australië.				
Melbourne, Sidney en Brisbane	£	12.10 ³ / ₄	12.02 ¹ / ₂	—
Nieuw Zeeland	£	12.10 ³ / ₄	12.03 ¹ / ₂	—

1) Pariteit der voorm. Oostenr. Kroon. 2) Goudpeso. 3) Milreis Goud. *) Not. te A'dam. **) Id. te R'dam. Ov. not. part. opg. §) 1Belga = 5 frank.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. metaal-saldo
28 Juli 1928	187.600		312.700	57.500	39.520
21 „ 1928	187.000		314.200	50.200	114.120
14 „ 1928	187.100		317.200	47.700	114.120
23 Juni 1928	174.040	15.294	307.594	50.013	118.160
16 „ 1928	174.111	15.362	309.831	48.379	118.147
9 „ 1928	174.216	16.623	311.171	47.783	119.400
2 „ 1928	174.251	16.808	306.429	44.011	121.311
30 Juli 1927	184.674	21.301	326.241	57.015	129.845
31 Juli 1926	194.615	33.317	335.489	50.975	151.094
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842 ²⁾

Data	Dis-conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalb.	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Dekkings-percentage
28 Juli 1928		147.200		***	51
21 „ 1928		147.500		***	51
14 „ 1928		144.500		***	51
23 Juni 1928	15.379	20.549	79.399	60.144	53
16 „ 1928	15.470	21.307	75.541	63.600	53
9 „ 1928	15.353	19.636	73.130	67.059	53
2 „ 1928	14.825	19.128	68.339	64.042	55
30 Juli 1927	14.091	30.585	86.153	48.976	54
31 Juli 1926	11.854	26.179	58.057	66.667	59
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	44

¹⁾ Sluitpost activa. ²⁾ Basis $\frac{2}{100}$ metaaldekking.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden ponden sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes		
			Bedrag	Bankbilj.	Gov. Sec.
25 Juli 1928	176.020	136.016	295.124	56.250	245.770
18 „ 1928	175.944	135.891	297.088	56.250	247.706
11 „ 1928	174.357	136.361	296.927	56.250	247.641
4 „ 1928	173.428	137.166	300.157	56.250	250.791
27 Juni 1928	172.287	136.256	296.030	56.250	246.606
20 „ 1928	171.691	135.027	296.454	56.250	247.017
27 Juli 1927	151.805	137.958	298.469	56.250	248.817
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dekkings-perc. ¹⁾
25 Juli '28	28.279	48.418	11.537	106.838	59.755	50 $\frac{1}{8}$
18 „ '28	31.389	50.241	16.389	106.992	59.803	48 $\frac{3}{8}$
11 „ '28	30.629	50.588	16.210	104.703	57.746	47 $\frac{3}{4}$
4 „ '28	28.769	79.741	19.687	126.829	56.012	38 $\frac{1}{4}$
27 Juni '28	30.779	60.868	23.873	105.593	55.781	43
20 „ '28	31.633	52.378	24.433	98.122	56.415	46
27 Juli '27	49.992	47.858	9.878	103.483	33.597	29 $\frac{5}{8}$
22 Juli '14	11.005	33.633	13.736	42.185	29.297	52

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in miljoenen francs.

Data	Goud ¹⁾	Zilver	Te goed in het buitenl.	Wissels	Waarv. op het buitenl.	Beleeningen	Renteloos voorschot a.d. Staat ²⁾
20 Juli '28	29.662	732	16.569	15.095	12.788	2.017	3.200
12 „ '28	29.403	732	16.540	14.836	12.727	2.014	3.200
6 „ '28	29.176	732	15.920	14.891	12.703	2.034	3.200
29 Juni '28	28.990	732	15.559	15.269	11.702	1.890	3.200
21 Juli '27	5.546	345	54	1.325	7	1.654	—
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	8	769	—

Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diversen ³⁾	Circulatie	Rekg. Courant		
				Staat	Zelfst. amort. k.	Particulieren
20 Juli '28	5.930	1.298	59.866	7.218	322	6.845
12 „ '28	5.930	1.325	60.162	6.793	620	6.209
6 „ '28	5.930	1.330	60.295	5.989	620	5.791
29 Juni '28	5.930	1.309	60.628	4.555	1.933	5.294
21 Juli '27	—	24.177	53.131	216	—	12.817
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	943

¹⁾ Bij de stabilisatie van den franc op 25 Juni is de goudvoorraad gewaardeerd volgens de nieuwe waarde van den franc. ²⁾ De schuld van den Staat aan de Banque de France is op 25 Juni afgelost. ³⁾ Sluitpost activa.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Voornaamste posten in miljoenen Reichsmark.

Data	Goud	Daarvan bij buitenl. circ. banken ¹⁾	Deviezen als goud-dekking geldende	Andere wissels en cheques	Beleeningen
23 Juli 1928	2.148,8	85,6	194,0	2.283,2	34,0
15 „ 1928	2.127,3	85,6	200,1	2.242,0	43,9
7 „ 1928	2.105,4	85,6	239,5	2.304,2	27,3
30 Juni 1928	2.083,8	85,6	250,0	2.477,2	138,3
23 „ 1928	2.062,2	85,6	245,3	1.860,9	27,2
23 Juli 1927	1.801,1	57,9	97,5	2.288,5	25,2
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effecten	Diverse Activa ²⁾	Circulatie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva
23 Juli 1928	94,0	608,4	3.987,4	668,3	234,3
15 „ 1928	94,0	598,0	4.225,0	558,4	230,2
7 „ 1928	94,0	604,3	4.426,7	423,8	218,8
30 Juni 1928	94,0	684,2	4.674,2	525,2	215,1
23 „ 1928	94,0	616,9	3.906,7	512,7	208,1
23 Juli 1927	92,4	507,9	3.383,1	814,1	372,4
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,—	40,0

¹⁾ Onbelast. ²⁾ W.o. Rentenbankscheine 15, 7 Juli, 30, 23 Juni '28, 23 Juli '27, resp. 33; 28; 21; 58; 99 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË.

Voornaamste posten in miljoenen Belgas.

Data	Goud		Zilver ¹⁾	Binnen- en buitenlandse wissels	Beleeningen op Belgische Staatsfondsen	Voorsch. a.d. Staat voor ingetrokken markten	Circulatie	Rekg. Crt.	
	Munt en metaal	Te goed in en wissels op het buitenl.						Schatkist	Partic.
26 Juli	803	468	44	559	43	384	2.140	20	114
19 „	803	465	44	548	46	383	2.130	31	102
12 „	803	471	—	553	51	—	2.153	17	109
5 „	799	447	—	543	48	—	2.138	20	71
28 Juni	799	466	—	568	43	—	2.102	24	144
28 Juli ²⁾	646	444	41	468	31	400	1.917	15	71

¹⁾ Aan de schatkist gecedeerd. ²⁾ 1927.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.
FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Goudvoorraad		Wettig betaalmiddel, Zilver etc.	Wissels	
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes		In herdisc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
10 Juli '28	2.594,9	1.228,5	152,4	1.089,3	187,6
3 „ '28	2.546,5	1.191,7	146,1	1.191,0	209,7
27 Juni '28	2.583,3	1.191,8	155,0	1.031,9	223,4
20 „ '28	2.580,9	1.198,4	156,4	990,8	223,9
13 „ '28	2.580,4	1.189,7	153,6	1.042,9	240,4
6 „ '28	2.608,9	1.174,6	152,5	982,0	266,4
13 Juli '27	3.012,7	1.674,7	158,2	426,2	193,2

Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circulatie	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dekkings-perc. ¹⁾	Algem. Dekkings-perc. ²⁾
3 „ '28	219,6	1.660,1	2.459,3	141,2	61,8	65,4
27 Juni '28	211,9	1.604,6	2.381,8	140,3	64,8	68,7
20 „ '28	222,9	1.599,4	2.366,2	140,3	65,1	69,0
13 „ '28	223,3	1.605,4	2.436,1	139,7	63,8	67,6
6 „ '28	210,0	1.598,4	2.423,8	139,6	64,9	68,7
13 Juli '27	377,8	1.703,3	2.361,2	129,4	74,1	71,2

¹⁾ Verhouding totaals goudvoorraad tegenover opeischbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. ²⁾ Verhouding totaals voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Aantal banken	Dis-conto's en beleen.	Beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
3 Juli '28	637	16.089	6.647	1.787	20.728	6.992
27 Juni '28	640	15.750	6.679	1.739	20.450	7.004
20 „ '28	641	15.785	6.692	1.721	20.532	6.989
13 „ '28	641	15.878	6.658	1.765	20.719	7.002
6 „ '28	641	15.851	6.653	1.762	20.650	6.990
6 Juli '27	663	14.683	6.046	1.692	18.697	6.201

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 30 Juli 1928.

Ook in de achter ons liggende berichtsweek heeft de stilte, welke inhaerent is aan de vakantieperiode, op de internationale fondsenmarkten de overhand behouden. Belangrijke gebeurtenissen hebben zich niet voorgedaan, nu in de meeste landen in politiek opzicht geen verrassingen te wachten zijn en de omstandigheden op de geld- en fondsenmarkten door de afwezigheid van vele leidende figuren weinig verandering ondergaat. Zelfs te New York is de gang van zaken bijzonder kalm geweest, nadat de geldmarkt rustiger is geworden. Weliswaar verwacht men geen aanzienlijk lagere geldkoersen — vooral omdat geld op eenigszins langen termijn nog 6 pCt. noteert — doch aan den anderen kant is de vrees voor bijzonder hooge geldkoersen vrijwel verdwenen. In verband hiermede laten de invloeden van de berichten uit handel en industrie zich sterker gelden en daar deze als vrij gunstig beschouwd kunnen worden — o.a. werken de staalfabrieken met 70 pCt. van hun capaciteit — is de algemeene toon van de markt opgewekt geweest.

De markt te Berlijn daarentegen heeft een inzinking van beteekenis te zien gegeven. Deze is vrij plotseling ontstaan, onder den invloed van een factor, welke in gewone tijden wellicht niet eens zoo sterk de aandacht zou hebben getrokken, n.l. de verdaging van de commissarisvergadering der Polyphon-maatschappij. De markt scheen echter vermoeid te zijn, zoodat deze aanleiding voldoende is geweest, om, niet alleen voor de desbetreffende aandelen, doch ook voor vele overige, een achteruitgang van beteekenis in het leven te roepen. Hierbij kwam aanbod van kunstzijdesoorten, waardoor de markt werd verontrust. Het verluide, dat de markt voor kunstzijde eenigszins overvoerd zou zijn, zoodat een prijsverlaging verwacht zou kunnen worden, terwijl ook gevreesd werd, dat realisaties uit het Loewenstein bezit de toch reeds zwakke marktgesteldheid verder zouden ontwrichten. Ook de geldmarkt is stijver geworden; het feit, dat in den laatsten tijd nogal ernstige verliezen op fondsen zijn geleden, heeft het vooruitzicht op een ruimere geldmarkt niet laten opkomen.

Te Parijs is de handel vrijwel van geen beteekenis geweest. Onder deze omstandigheden heeft de contramine gebruik gemaakt van de ontstentenis van animo om baisse verkoopen te entameeren, waardoor het algemeene peil eenigszins is gedaald. Overigens zijn de koersverschillen niet van groote beteekenis geworden.

Te Londen is de handel eveneens sterk ingekrompen. De afdeling voor beleggingsfondsen was minder vast. Aandelen in binnenlandsche spoorwegen hebben een reactie te zien gegeven, in verband met schattingen van de aanstaande dividenden. Een lustelooze stemming viel voorts op te merken voor enkele industrieele soorten, zooals aandelen in cementmaatschappijen en in kunstzijdefabrieken, hoewel later een licht herstel is ontstaan. Iets grootere belangstelling trokken rubber- en thee-aandelen. De emissie-markt is rustiger geworden, blijkbaar in verband met de nadering van de vacaties, hoewel in de achter ons liggende dagen nog vele uitgiften aan de markt zijn gekomen, welke doorgaans goed werden ontvangen.

Ten onzent is de markt over het algemeen eveneens rustig van toon geweest, hoewel hier en daar toch wel koersverliezen van eenigen omvang opgemerkt konden worden. De *beleggingsafdeeling* was bijna niet veranderd; de noteringsverschillen op de geldmarkt, welke in de berichts-

week nogal groot zijn geweest, hebben geen invloed uitgeoefend. 6 pCt. Ned. Werk. Schuld 1922: 104½, 104½, 104½; 4½ pCt. Ned. Werk. Schuld 1917: 100⅞, 100⅞, 101; 5 pCt. Brazilië 1903 £ 100: 87¼, 86¼, 86½; 4½ pCt. Ned. Indië 1926: 99⅞, 99⅞, 99¼; 8 pCt. Sao Paulo: 105½, 106¾, 106⅞.

Daarentegen was de afdeling voor *industrieele aandelen* sterk bewogen. Dezelfde factoren, welke hierboven reeds vermeld werden bij de bespreking van de Duitse fondsenmarkten, hebben zich ook hier doen gelden ten aanzien van aandelen in kunstzijde ondernemingen. Een scherpe daling is het gevolg geweest, welke ook tegen het slot van de berichtsperiode niet plaats heeft kunnen maken voor een stijging. Alle aandelen in kunstzijdefabrieken werden hierdoor getroffen, het sterkst aandelen Enka, doch ook Maekubee, Hollandsche Kunstzijde Industrie, Internationale Viscose, enz. Daarentegen hebben aandelen Philips zich goed kunnen handhaven, ondanks een tijdelijke inzinking. Voor aandelen Centrale Suiker Maatschappij heeft de vraag zich verder kunnen ontwikkelen, evenals voor aandelen van Berkel's Patent. Daarentegen is de handel in aandelen Margarine Unie tot kleine proporties ingekrompen. Centrale Suiker Mij.: 77½, 80, 82½; Hollandsche Kunstzijde Industrie: 221, 214¼, 205; Intern. Viscose: 107½, 104¼, 101¾, 96; Margarine Unie: 215½, 214½, 217; Maekubee: 202½, 198¾, 190½, 186; Ned. Kunstzijdefabriek: 459½, 442, 422½, 425; Philips Gloeilampenfabriek: 740, 735, 743; Ougrée Marihaye: 334½, 328, 332; Separator: 162, 165½, 164; Zweedsche Lucifer Mij.: 403¼, 404.

Na de krachtige stijging van de laatste weken in *tabaks-aandelen* is in de laatste dagen eenige reactie ingetreden, althans voor sommige Sumatrasoorten. Daarentegen bleef de vraag voor Javatabak onverminderd, zoodat verschillende soorten uit deze rubriek een koersvoortgang van eenigen omvang konden behalen. Arendsburg: 652; Besoeki Tabak Mij.: 520, 524, 525, 520; Deli Batavia: 558, 556½, 554½, 549½. Deli Mij.: 449, 445¾, 443, 442½; Oostkust: 188¼, 186½, 181¼; Senembah: 540½, 537¼, 534, 537.

De *suikermarkt* is vrij vast geweest, ondanks de beschouwingen, welke omtrent de toekomst werden gehouden en welke menigmaal blijk gaven van een pessimistische opvatting. Daarentegen heeft het een goeden indruk gemaakt, dat de V.J.S.P. biedingen ad f 13 per 100 KG heeft geweigerd, zoodat de hoop op een verdere verbetering van de suikerpositie weer iets levendiger is geworden. De betrekkelijk opgewekte stemming voor de desbetreffende aandelen staat hiermede in verband, waarbij aandelen H.V.A. vooraan hebben gestaan. Cultuur Mij. der Vorstenlanden: 164, 165, 162; H.V.A.: 689, 687, 682, 692; Javasche Cultuur Mij.: 388, 376, 372; Kalibagor: 410, 404; Moormann: 333, 325; Ned. Ind. Suiker Unie: 248, 243¾, 244½; Poerworedjo: 107½, 106, 105; Suiker Cultuur Mij.: 261, 260, 262¾; Tjepper: 738, 732, 730; Watoetoelis Pop-poh: 765, 769½.

Rubberaandelen werden eenigszins aangeboden, nadat de eerste vreugde over de bemoeiingen van den Minister van Koloniën met den toestand van de rubberkwestie in Nederlandsch Indië tot het verleden behoorde. De nadeelige koersverschillen zijn echter gering gebleven, in overeenstemming met den omvang van den handel. Amsterdam Rubber: 235¾, 233¼, 230½, 227¾; Deli Batavia: 157¼, 155¼, 157¾; Hessa Rubber: 299½, 294, 293; Java Caoutchouc: 149, 147, 148½; Kali Telepak: 242, 240, 232; Manglanden: 277½ (ex div.), 278½, 279; Ned. Ind. Rubber & Koffie: 290, 292, 289½, 285½; Rotterdam Tapanoeli:

INDUSTRIEELE DISCONTO MAATSCHAPPIJ

AMSTERDAM

LONDEN

BERLIJN

PARIJS

KOPENHAGEN

MAATSCHAPPELIJK KAPITAAL / 10.000.000.—

VOLGESTORT GEPLAATST EN RESERVES / 7.900.000.—

Financiering van den afzet van industrieele producten.

116¼, 114, 113, 113¾; Serbadjadi: 187½, 182, 189, 180¾; Sumatra Caoutchouc: 173, 172, 171, 175; Sumatra Rubber: 179, 175¼, 180¾; Ver. Ind. Rubber & Koffie: 137¾, 133, 132½, 132; Interc. Rubber: 107¾, 10¾, 10½.

Petroleumaandeelen hebben op den achtergrond gestaan. De buitenlandsche markten hebben geen aanleiding gegeven tot ingrijpen in aandeelen Kominklijke en binnenlandsche factoren waren evenmin aanwezig. Het gevolg is een lichte reactie geweest. Dordtsche Petr. Ind. Mij.: 389½, 384, 384½; Gec. Holl. Petr. Cy.: 190½, 191½, 195; Kon. Petr. Mij.: 401½, 408¾, 406¼, 405¾; Perlak Petroleum: 81, 82, 80½; Peudawa: 20¾, 20½, 20¾; Marland Oil: 35, 35¾, 36¼.

In *scheepvaartandeelen* is vrijwel niets omgegaan; de fluctuaties bleven dan ook beperkt. Holland-Amerika Lijn: 77, 76¾; Java-China-Japan Lijn: 131¾, 130½, 131½; Kon. Ned. Stoomboot Mij.: 87, 85, 85¾; Ned. Scheepv. Unie: 209½, 208, 210¾; Stoomvaart Mij. Nederland: 193½, 194½, 196¾.

In *aandeelen in mijnbouwmaatschappijen* was de handel iets levendiger, vooral door de belangstelling, welke voor aandeelen Boeton is ontstaan. Ook aandeelen Redjang Lebong werden in betrekkelijk ruime mate uit de markt genomen, hoewel het hoogste punt niet behouden kon blijven. Alg. Exploratie Mij.: 107½, 106½, 108¾, 107; Billiton 1e Rubriek: 875, 840; Boeton Mijnbouw Mij.: 182¾, 177¾, 174¼, 175; Müller & Co.'s Mijnbouw Mij.: 106, 109, 107; Redjang Lebong: 138, 153¾, 148¾, 152½; Singkep Tin Mij.: 339¼, 348, 359, 356½.

Bankaandeelen bleven rustig en vast van toon. Amsterdamsche Bank: 182¾, 182, 182½; Incasso Bank: 127¼, 127¾; Javasche Bank: 317, 312½; Koloniale Bank: 244¼, 247, 248½, 248¾; Ned. Ind. Handelsbank: 167, 167½, 166½, 166¾; Ned. Handel Mij. C. v. A.: 177¾, 176¾, 177¾; R'damsche Bankverg.: 98½, 98¾, 98½; Twentsche Bank: 141½.

De *Amerikaansche afdeeling* heeft geheel de aanwijzingen van Wallstreet gevolgd, zoodat de tendenz ten onzent tamelijk opgewekt is geworden. In het bijzonder gold dit aandeelen Bethlehem Steel, Anaconda Copper, American Smelting & Refining, Chicago Milwaukee, enz. Bij kleine omzetten werden hier vrij groote koersverbeteringen bereikt. American Smelting & Ref. Cy.: 195¼¹⁵/₁₆, 193¾, 200, 203¾; Studebaker: 68½, 69¼¹⁵/₁₆, 71¾; U. S. Leather Corp.: 48¾¹⁵/₁₆, 47¾, 45¼¹⁵/₁₆; U. S. Steel Corp.: 137¾, 138¹⁵/₁₆, 143¾; Atchison Topeca: 189¾, 189¼; Erie: 53; St. Louis & San Francisco: 115, 112½, 113½; Union Pacific: 191¾, 193½, 194; Wabash Railway: 72¾, 73¾, 72¾¹⁵/₁₆.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

31 Juli 1928.

In het begin der vorige week ondergingen plotseling de prijzen aan de termijnmarkten te Winnipeg en te Chicago aanmerkelijke verlagingen in verband met de goede weersomstandigheden in Canada, waardoor buitengewoon gunstige verwachtingen werden gekoesterd van den nieuwen tarwe-oogst, alsook in de Vereenigde Staten, waar de vermoedelijke opbrengst van zomertarwe van particuliere zijde aanmerkelijk hooger werd geraamd dan korten tijd tevoren. Ook de groote verschepingen en de aanzienlijke nog van den ouden oogst aanwezige voorraden deden hun invloed gelden en droegen het hunne bij tot de groote prijsverlaging op 23 Juli. Op deze verlaging is een reactie gevolgd en de prijzen zijn eenigszins gestegen om later weder te dalen en aan het einde der vorige week nieuwe matige verhoogingen te ondergaan. De slotsom van de fluctuaties was, dat de prijzen voor den Juli-termijn te Winnipeg aan het einde der vorige week ruim 2¼ cent per 60 lbs. hooger sloten dan op den daaraan vooraf gaanden Maandag. De October-termijn was 3½ cts. en de December-termijn bijna 3½ cts. hooger. Te Chicago bedroeg de verhooging aan het einde der vorige week voor Juli 3 cts., voor September 1 cts. en voor December 1¾ cts. per 60 lbs. De termijnmarkten in Zuid-Amerika gaven een ongeveer gelijk beeld als die in Noord-Amerika, echter waren de fluctuaties niet zoo groot. De termijnmarkt te Buenos Aires sloot den vorigen Zaterdag voor Augustus op dezelfde hoogte als Maandag, de Septembertermijn was 5 cts. hooger. Rosario sloot gedurende dezelfde periode voor Augustus 5 cts. en voor September 10 cts. per 100 KG. hooger. Gisteren trad wederom eene verlaging in te Winnipeg van 1¾ tot 1 cts. per 60 lbs., te Chicago van 2 tot 1 cts., te Buenos Aires en Rosario van 10 tot 15 cts. per 100 KG.

Gedurende de geheele afgelopen week heeft een goede vraag in Europa bestaan naar tarwe op spoedige afloading en op de meeste dagen zijn vrij belangrijke zaken afgesloten, vooral in Manitoba-tarwe No. 3, welke op het oog-

blik geprefereerd wordt boven de voor eenigen tijd meer gangbare Manitoba-tarwe No. 4, omdat het prijsverschil tusschen de twee soorten aanmerkelijk kleiner is geworden, waardoor koopers er de voorkeur aan geven op het oogenblik voor een eenigszins hooger prijs de betere tarwe-soort te nemen. De prijsloop is voor deze tarwe ongeveer dezelfde geweest als de termijnmarkt te Winnipeg aangeeft. In andere tarwesorten kwamen slechts weinig zaken tot stand. Amerikaansche Hardwinter wordt door afladers te hoog in prijs gehouden om tegen de Manitoba No. 3 te kunnen concurreren en ook Platatarwe is in verhouding tot Manitobatarwe te duur. De verschepingen van tarwe waren in de vorige week belangrijk kleiner dan in de voorafgaande en de stoomende voorraad is niet onaanzienlijk verminderd. Wederom trad Rusland als koper van aangekomen en spoedig verwachtte partijen op, hetgeen ook een verbetering van de stemming aan de tarwemarkt ten gevolge had.

Men is van meening, dat de vraag voor tarwe in West-Europa voorloopig zal voortgaan en dat flinke hoeveelheden vooral door Canada zullen worden verkocht. Hoewel de vooruitzichten van de nieuwe tarweoogsten in West-Europa niet ongunstig zijn en het fraaie weder van den laatsten tijd van heilzamen invloed is geweest, zal daardoor de gedurende den winter, ten gevolge van slechte weersomstandigheden, ontstane achterstand niet kunnen worden ingehaald. Men houdt er dus rekening mede, dat de tarwe-oogst in Europa, vooral in de Noordelijke landen ongeveer 14 dagen later zal worden binnengehaald dan anders het geval zou wezen. Ten gevolge der door dezelfde ongunstige weersomstandigheden gedurende den winter aangerichte schade verwacht men ook in de meeste Noordelijke landen van Europa kleinere opbrengsten dan een jaar geleden. Ook in Frankrijk is zulks het geval. In Italië heerscht warm droog weer, waarvan men nadeelige gevolgen vreest voor laatgezaaide tarwe en vooral voor maïs en boonen. De officiële raming van de opbrengst van tarwe in Italië bedraagt op het oogenblik 29.440.000 quarters tegen een opbrengst van 24.494.000 quarters in het vorige jaar. Ook in Hongarije verwacht men een goede opbrengst. Het binnenhalen van den tarwe-oogst is daar bijna afgelopen en de resultaten van het dorschen geven aanleiding tot optimistische verwachtingen, zoowel wat kwaliteit als kwantiteit betreft. De laatste officiële opbrengstraming van den oogst bedraagt voor dit jaar 11.086.000 quarters tegen een opbrengst in het vorige jaar van 9.660.000 quarters. Ook in Zuid-Slavië is men met het binnenhalen van den tarwe-oogst gered en zijn de resultaten buitengewoon goed, zoodat een belangrijke hoeveelheid voor export beschikbaar zal zijn. Aanbiedingen van tarwe uit dat land worden geregeld gedaan, doch op het oogenblik zijn de daarvoor gevraagde prijzen te hoog, om koopers in West-Europa te bewegen tot het sluiten van contracten. Ook in Roemenië verwacht men, dat goede hoeveelheden tarwe voor export beschikbaar zullen zijn. De kwaliteit der Roemeensche tarwe is echter lang niet zoo goed als in Zuid-Slavië. Uit Polen komen betere berichten. Het droge warme weder heeft de verwachtingen voor alle graanoogsten aanmerkelijk verbeterd. Wanneer het goede weder aanhoudt en de oogst onder gunstige omstandigheden kan worden binnengehaald, verwacht men op het oogenblik zelfs grootere opbrengsten dan in 1927. De berichten uit de Vereenigde Staten zijn verschillend al naar de streek van waar zij komen, doch over het algemeen geven zij reden tot tevredenheid, vooral omdat geen klachten worden vernomen over roest in voorjaars-tarwe. Het binnenhalen van den oogst werd in het Zuidwesten vertraagd door regen, doch kwaliteit en opbrengst hebben daarvan tot dusver niet te lijden gehad. In het gebied, waar de voorjaarstarwe groeit is het weer goed geweest en komt de te velde staande tarwe snel tot rijpheid. In Canada zijn de omstandigheden ook zeer gunstig. Met warm weder en voldoende vocht in den grond groeit de tarwe daar snel en naar het op het oogenblik lijkt zal 2 weken vroeger met het oogsten kunnen worden begonnen dan gewoonlijk het geval is.

In Oostenrijk en Hongarije geven de resultaten van den rogge-oogst alle reden tot tevredenheid. Vooral in Hongarije is dat het geval. Daar wordt de opbrengst aan rogge op het oogenblik geschat op 3.634.000 quarters tegen een opbrengst van 2.576.000 quarters in het vorige jaar. In Duitschland is men in verschillende streken begonnen met het binnenhalen van den rogge-oogst en men is met de tot dusver verkregen resultaten niet ontevreden.

Na de verlaging, welke de prijzen voor Platamaïs hadden ondergaan zijn zij spoedig daarop in het begin der vorige week weder gestegen, zoodat zij op den vorigen Zaterdag aan de termijnmarkt te Buenos Aires 25 cts. voor Augustus en September, te Rosario voor Augustus 5 cts. en voor Sep-

Noteeringen.							Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.			
Data	Chicago			Buenos Aires			Soorten	30 Juli 1928	23 Juli 1928	1 Aug. 1927
	Tarwe Juli	Maïs Juli	Haver Juli	Tarwe Aug.	Maïs Aug.	Lijnzaad Aug.				
28 Juli '28	120 ³ / ₈	112 ¹ / ₂	45 ¹ / ₂	10,70	8,20	15,35	Tarwe (Hardwinter II) .. ¹	12,75	12,75	14,90
21 „ '28	124 ¹ / ₂	106 ¹ / ₂	48 ¹ / ₂	11,10	8,15	15,45	Rogge (No. 2 Western) .. ¹	12,70	12,50	11,40
28 Juli '27	138 ⁷ / ₈	102 ³ / ₈	43	12,—	6,70	15,65	Maïs (La Plata)	244,—	241,—	170,—
28 Juli '26	143 ³ / ₄	77 ⁵ / ₈	42 ¹ / ₂	13,45	6,70	17,80	Gerst (No. 2 barley) ²	232,—	235,—	245,—
28 Juli '25	153 ³ / ₄	106 ³ / ₈	43 ³ / ₄	13,85	9,55	20,45	Haver (Canada 3)..... ¹	12,—	12,20	13,—
20 Juli '14	82	56 ³ / ₈	36 ¹ / ₂	9,40	5,38	13,70	Lijnkoeken (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad).. ¹	13,90	13,95	12,50
							Lijnzaad (La Plata)	358,—	358,—	366,—

¹) per 100 KG. ²) per 2000 KG. ³) per 1960 KG.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	22/28 Juli 1928	Sedert 1 Jan. 1928	Overeenk. tijdvak 1927	22/28 Juli 1928	Sedert 1 Jan. 1928	Overeenk. tijdvak 1927	1928	1927
Tarwe.....	60.185	1.193.441	1.197.049	—	41.562	39.001	1.235.003	1.236.050
Rogge.....	114	127.576	242.438	—	—	100	127.576	242.538
Boekweit.....	1.065	12.434	11.450	—	—	67	12.434	11.517
Maïs.....	16.739	537.353	797.728	4.983	120.078	114.499	657.431	912.227
Gerst.....	10.849	201.585	255.128	—	3.540	6.529	205.125	261.657
Haver.....	654	111.575	125.496	—	383	2.728	111.958	128.224
Lijnzaad.....	2.680	113.920	153.752	6.433	213.037	146.798	326.957	300.550
Lijnkoek.....	4.929	113.978	107.781	—	1.184	—	115.162	107.781
Tarwemeel.....	492	66.900	68.904	—	23.344	22.600	90.244	91.504
Andere meelsoorten....	—	5.736	7.664	—	—	—	5.736	7.664

tember 10 cts. hooger sloten dan op den daarop voorafgaanden Maandag. De prijzen in Europa zijn gedurende de vorige week niet onbelangrijk gestegen ten gevolge van de verhooging aan de termijnmarkten in Argentinië, alsmede van de goede vraag, welke weder voor Platamaïs bestond. Dekkingen, welke nog plaats moesten vinden voor Juli-levering deden de prijzen voor aangekomen en nog in Juli leverbare maïs aanmerkelijk stijgen, zoodat de hiervoor betaalde premie weder aanmerkelijk grooter werd dan zij eenige dagen tevoren geweest was. Ook voor niet meer in Juli binnenkomende partijen en voor pas gestoomde maïs werden in de afgelopen week betere prijzen betaald. Op den 30sten Juli daalden de prijzen aan de termijnmarkten te Buenos Aires en Rosario weder 5 cts. per 100 KG. en verminderde de belangstelling in Europa weder eenigszins.

De prijzen voor maïs aan de termijnmarkt te Chicago voor December hebben gedurende de vorige week slechts kleine fluctuaties ondergaan tot den vorigen Zaterdag eenige verhooging intrad waardoor in de vorige week een verhooging van bijna 2 cts. per 56 lbs. plaats vond. Aanzienlijke contracten Mixed maïs per December en Januari aflading zijn afgesloten, doch toen de prijzen aan de termijnmarkt te Chicago een verhoging van eenige guldens per last veroorzaakten, waren koopers niet geneigd deze verhoging te volgen en wachten met het doen van verdere inkoop en af in de verwachting, dat de prijzen weder zouden dalen. Dit was op 30 Juli het geval, de December termijn te Chicago daalde toen weder ruim 1¹/₄ cts. per 56 lbs. In Roemenië is een lange periode van droogte aangebroken, doch nog meer regen is gewenscht. Klachten, welke op het oogenblik over den maïs oogst in Roemenië worden gehoord, zijn echter sterk overdreven.

Zaken in gerst hebben zich in hoofdzaak bepaald tot Noord-Amerikaansche, waarin geregeld zaken ter verlading gedurende de najaars- en wintermaanden tot stand kwamen. De daarvoor gemaakte prijzen hielden nauw verband met die aan de termijnmarkt te Winnipeg, welke op verschillende dagen vrij sterk fluctueerden. Vooral op dagen, dat de prijzen konden worden verlaagd, werden groote contracten afgesloten. Op vastere dagen, wanneer Amerikaansche afladers hunne prijzen verhoogden, trokken echter koopers zich meestal terug in afwachting van een reactie op deze verhogingen.

De kwaliteit van de nieuwe Donaugerst is zeer goed en het natuurgewicht zal over het algemeen hoog zijn. Het aanbod van den Donau is echter niet dringend. De voor die gerstsoorten gevraagde prijzen zijn niet in overeenstemming met die, welke voor de Noord-Amerikaansche soorten worden gevraagd en dientengevolge komen in Donaugerst slechts weinig zaken tot stand.

Voor haver bestond de vorige week goede vraag, vooral voor partijen Canadeesche haver, welke onderweg zijn naar Europa en zeer spoedig kunnen worden afgeladen. De prijzen voor Canadeesche haver waren in de afgelopen weken zeer aanmerkelijk gedaald en ook de vorige week is deze

verlaging voortgegaan tot plotseling op den 28sten Juli een sterke verhoging intrad, waardoor de prijzen eif Europa ook aanmerkelijk werden verhoogd. Koopers hebben deze verhoging niet gevolgd en houders van haver hebben van de gelegenheid gebruik gemaakt hunne partijen met winst, doch onder de Amerikaansche vraagprijzen, te verkoopen.

SUIKER.
NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Augustus	Londen			New York ⁹⁶ Centrifugals
		Tates Cubes No. 1	White Java's f.o.b. per Juli/Aug.	Cuba's ⁹⁶ c.f. Juli/Aug.	
	kristalsuiker basis 99°	Sh.	Sh.	Sh.	\$ cts.
30 Juli '28	f 157 ¹ / ₁₆	29/7 ¹ / ₂	13/-	12/3	4,11
9 „ '28	„ 15 ¹ / ₂	29/7 ¹ / ₂	13/3	12/3	4,36
30 Juli '27	„ 18 ¹ / ₄	33/6	13/1 ¹ / ₂	12/10 ¹ / ₂	4,52
30 Juli '26	„ 16 ³ / ₈	33/3	15/-	11/7 ¹ / ₂	4,14
	ruwsuiker basis 88°				
4 Juli '14	f 11 ¹³ / ₃₂	18/-	—	—	3,26
	f 14 ¹³ / ₃₂ ¹				

¹) Het verschil tusschen ruwsuiker 88° en krist.suik. 99° is aan te nemen op f 3 p. 100 KG.

De verschillende suikermarkten bleven ook de afgelopen week ongeanimeerd en zwak gestemd.

In New York daalden prijzen op de termijnmarkt nog ietwat en waren de noteeringen aan het eind van de week a.v. S. C. 4,14; Sept. 2,27; Dec. 2,40; Mrt. 2,44; Mei 2,51.

De ontvangsten in de Atlantische havens der V. S. bedroegen deze week 60.000 ton, de versmeltingen 66.000 ton tegen 71.000 ton in 1927 en de voorraden 515.000 ton tegen 215.500 ton.

Volgens Willet en Gray bedroeg de consumptie in de V. S. gedurende de eerste 6 maanden van dit jaar 2.655.000 ton tegen 2.819.000 ton in 1927.

In Cuba- en andere koloniale suiker ging slechts zeer weinig om tot ongeveer 2³/₈ d.c. c. & fr. New York op basis van prompte Cubasuiker.

De laatste Cuba-statistiek is a. v.:

	1928	1927	1926
	Ton	Ton	Ton
Cubaansche prod. tot 24/7 ..	4.037.833	4.508.521	4.881.516
Consumptie	77.489	82.521	80.000
Weekontv. afscheephavens...	27.576	42.692	28.646
Totaal sedert 1/1.....	3.127.073	3.512.324	3.923.854
Weekexport	71.976	75.130	69.819
Totale export sedert 1/1	2.049.905	2.481.677	2.687.023
Voorraad afscheephavens....	1.050.592	1.030.647	1.236.831
Voorraad Binnenland.....	859.847	913.676	876.662

In Engeland was de termijnmarkt vrij levendig en

sloot tusschen 1½ tot 3 d. hooger dan verleden week: Juli en Aug. sh. 14/-; Dec. sh. 14/2¼; Mrt. '29 sh. 14/5¼; Mei sh. 14/6¼.

De zichtbare voorraden zijn volgens Czernikow:

	1928	1927	1926
	Ton	Ton	Ton
Duitschland 1 Juli	502.000	535.000	515.000
Tsjechoslowakije 1 Juli	292.000	178.000	345.000
Frankrijk 1 Juli	221.000	269.000	197.000
Nederland 1 Juli	92.000	58.000	134.000
België 1 Juli	102.000	71.000	61.000
Polen 1 Juli	121.000	98.000	108.000
Engeland 1 Juli geïmpt. suiker	294.000	408.000	490.000
Engel. 1 Juli Binnenl. suiker	16.000	3.000	—
Totaal Europa..	1.640.000	1.620.000	1.850.000
V.S. Atlant. havens 27 Juni ..	544.000	259.000	377.000
Cubaansche Havens 1 Juli ..	1.159.000	1.170.000	1.328.000
Cuba binnenland 1 Juli	960.000	1.041.000	997.000
Totaal	4.303.000	4.090.000	4.552.000

Op Java verkochten de V.I.S.P. verder 10.300 ton suiker No. 16 en hooger tot f 12,25, terwijl — naar verluidd — een bod van f 13,— op 50.000 ton Superieure suiker geweigerd werd. De totale verkoopen der V.I.S.P. uit oogst 1928 bedragen thans 1.087.550 ton. Voor tweedehandsch suiker fluctueerden de noteringen slechts weinig; bij het begin der week vergeleken waren de prijzen aan het eind tusschen f 1/8 en f 1/4 hooger.

Hier te lande bleven de noteringen op de termijnmarkt vrijwel de geheele week onveranderd: Aug. f 15½ a 1/2; Dec. f 15½; Mrt. f 16,— en Mei f 16¼.

De tendens was kalm en de omzet bedroeg 3750 ton.

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons.
Manchester, d.d. 25 Juli 1928.

Prijzen van Amerikaansche katoen zijn opnieuw gedaald. Dit is voornamelijk een gevolg van de betere weerberichten uit de katoendistricten, alsmede van de onzekerheid hoe groot de invloed zal zijn van de grootere beplante oppervlakte op de oogstschatting van de Regeering, die in begin Augustus gepubliceerd zal worden. Egyptische katoen is eveneens aanmerkelijk flauwer. „Spotsales” in Liverpool bedroegen de vorige week slechts 27.000 balen. De prijs van Mid-American spot daalde Maandag in Liverpool tot 11,50 d., een cijfer, dat wij in geen vijf weken gezien hebben, terwijl F.G.F. Sakel spot 18,90 d. noteerde, evenals in begin Maart jl.

In Amerikaansche garens gaat over het algemeen weinig om. De prijsdaling van het ruwe materiaal heeft een einde gemaakt aan zaken op grootere schaal. De meeste verkoopters rapporteeren slechts een beperkten omzet, zoowel inslag als twist, terwijl enkelen gisteren in het geheel niets verkocht hebben. Egyptische spinners maken een moeilijken tijd door, daar koopers gedurende eenige maanden niet gekocht hebben en marges kleiner zijn geworden. Er worden dan ook ernstige pogingen gedaan om garenprijzen, ondanks deze condities rapporteeren sommige spinners een betere vraag, die in vele gevallen tot een goeden omzet geleid heeft. Over het algemeen worden er echter slechts kleine hoeveelheden voor direct verbruik verkocht. Vermoedelijk zal deze toestand gedurende de vakantieperiodes in de verschillende districten voortduren tot er iets bekend zal zijn over de vermoedelijke opbrengst van den oogst, na publicatie van het eerste Bureau Rapport.

In overeenstemming met de katoen- en garensmarkten, gaat er ook in de doekmarkt weinig om. Men heeft geen vertrouwen in de huidige prijzen en deze toestand zal nog wel voortduren totdat wat meer bekend zal zijn over den vermoedelijken loop van het ruwe materiaal. De vraag van de Oostersche markten is aanmerkelijk verminderd, met uitzondering van enkele zaken voor Calcutta in de bredere soorten gedrukte en gebleekte goederen. In deze lines zijn fabrikanten in een betere positie, zoodat men langeren levertijd moet verlangen, terwijl prijzen zich over het algemeen goed kunnen handhaven. Van Indië luiden de rapporten over de „monsoon” gunstig en de verminderde vraag van China en de overige markten, zou men uitsluitend kunnen toeschrijven aan de op handen zijnde publicatie van het Bureaubericht, waardoor het vertrouwen der koopers eenigszins verstoord wordt.

Liverpoolnoteringen	Oost. koersen	17 Juli	24 Juli
		18 Juli	25 Juli
F.G.F. Sakellaridis	19,55	19,45	T.T. op Br.-Indië 1/5 3/8 1/5 3/4
G.F. No. 1 Oomra	8,05	7,75	T.T. op Hongkong 2/0 1/8 2/0 3/8
			T.T. op Shanghai 2/7 3/4 2/8 3/4

Noteering voor Loco-Katoen. (Middling Uplands.)

	27 Juli 1928	20 Juli 1928	13 Juli 1928	27 Juli 1927	27 Juli 1926
New York voor Middling ...	21,05 c	21,20 c	21,95 c	18,70 c	19,15 c
New Orleans voor Middling	20,92 c	20,89 c	21,58 c	18,38 c	18,81 c
Liverpool voor Middling ...	11,73 d	11,81 d	12,14 d	10,13 d	10,11 d

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaansche havens.
(In duizendtallen balen).

	1 Aug. '27 tot 20 Juli '28	Overeenkomstige periode	
		1926/27	1925/26
Ontvangsten Gulf-Havens.	8479	13021 ¹	9807
„ Atlant.Havens			
Uitvoer naar Gr.Brittannië	1447	2569	2271
„ „ 't Vasteland etc.	5204	6721	4582
„ „ Japan	1058	1821	1221

Voorraden.

(In duizendtallen balen).

	20 Juli '28	Overeenkomstig tijdstip	
		1927	1926
Amerik. havens	694	933	539
Binnenland	356	390	883
New York	74	223	51
New Orleans	180	254	161
Liverpool	463	883	483

1) Officieel verbeterd.

KOFFIE.

De stemming was in de afgelopen week voor Brazilië koffie vaster en de kost- en vrachtprijzen voor prompte verscheping dezer soort liepen weder 1/- à 2/- per cwt. op. Nederlandsch-Indië daarentegen was met de cif-prijzen voor Robusta dooreen genomen onveranderd. Ook in de noteringen der overige soorten kwam feitelijk geen verandering.

Aan de loco-markt bleven de prijzen bij nog steeds beperkten afzet grootendeels ongewijzigd, doch aan de termijnmarkt liepen de noteringen van het Gemengd contract, in navolging van New-York, ongeveer 1¼ ct. hooger, met uitzondering van den September-termijn, welke slechts 1/8 ct. steeg.

In sommige gedeelten van Brazilië was de nachttemperatuur tot vóór enkele dagen niet onbelangrijk gedaald en van Sao Carlos werd zelfs op 28 dezer een thermometerstand geseind van slechts 1 graad boven het vriespunt. Natuurlijk kwamen dadelijk berichten los over te verwachten vorst en over de kans van schade daardoor aan den volgende Santos-oogst. Hoewel dergelijke overpeinzingen thans nog wel wat erg voorbarig zijn, te meer daar na den 28en regen gevallen is en de thermometer weder gestegen is, valt niet te ontkennen, dat de sterke temperatuurdaling van enkele dagen geleden wijst op het bestaan van gevaar en dat een verdere daling van den thermometer wel eens een streep zou kunnen halen door de tot nu toe zeer gunstige vooruitzichten voor den oogst van 1929/30.

Omtrent de kwaliteit van den loopenden Santos-oogst wordt nog bericht, dat de smaak over het algemeen zeer voldoende is, zoodat er gerekend kan worden op een in verhouding ruime hoeveelheid van zoogenaamde „soft coffee”. Het branden echter moet, naar van verschillende zijden wordt gemeld, veel te wenschen overlaten en dat door de planters geklaagd wordt over een te kleine boon, is reeds in het vorig overzicht medegedeeld. Uit Parana wordt bericht, dat de loopende oogst in kwaliteit belangrijk ten achterstaat bij dien van verleden jaar. De ramingen van dezen oogst loopen uiteen van 130.000 balen tot 160.000 balen.

Berichten uit Medellin zeggen, dat de loopende oogst van Columbia vroeg is en de kwaliteit voldoende. De bereiding van een groot gedeelte heeft veel vroeger kunnen plaats hebben dan algemeen verwacht was en de planters hebben in Mei reeds flinke hoeveelheden ter beschikking van de afscheephuizen kunnen stellen.

De prijzen van gewoon goed beschreven Superior Santos op prompte verscheping zijn thans ongeveer 105/6 à 107/6 per cwt. en van dito Prime ongeveer 108/- à 109/6, terwijl zij van Rio type New-York 7 met beschrijving, prompte verscheping, bedragen 76/- à 77/-.

Van Robusta op aflading van Nederlandsch-Indië zijn de prijzen in de eerste hand op het oogenblik:

Palembang Robusta, Augustus-verschepping, 37¼ ct.; Benkoelen Robusta, Augustus-verschepping, 39¼ ct.; Mandheeling Robusta, Augustus-verschepping, 43¼ ct.; W.I.B. f.a.q. Robusta, Augustus-verschepping, 50½ ct., alles per ½ KG., cif., uitgeleverd gewicht, netto contant.

De officieele loco-noteringen bleven onveranderd 65 ct. per ½ KG. voor Superior Santos en 50½ ct. voor Robusta.

De noteringen aan de Rotterdamse termijnmarkt waren aan de ochtendcall als volgt:

	Santos-contract basis Good				Gemengd contract basis Santos Good			
	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei
31 Juli	58⅞	57⅞	—	—	49⅞	48	47	46⅞
24 „	58⅞	57⅞	—	—	49	46¾	45¾	45½
17 „	58⅞	57⅞	—	—	50	48	47	46¾
10 „	58⅞	57⅞	—	—	49⅞	47	46⅞	45⅞

De slot-noteringen te New-York van het aldaar geldende gemengd contract (basis Rio No. 7) waren:

	Sept.	Dec.	Maart	Mei
30 Juli	\$ 16,05	\$ 16,10	\$ 15,93	\$ 15,80
23 „	„ 15,61	„ 15,70	„ 15,45	„ 15,20
16 „	„ 15,86	„ 16,09	„ 15,99	„ 15,90
9 „	„ 15,84	„ 15,98	„ 15,90	„ 15,80

Rotterdam, 31 Juli 1928.

Statistiek der firma G. Duuring & Zoon.

Zichtbare voorraad op 1 Juli in duizenden balen.

	1928	1927	1926	1925	1924
Voorraad in Europa...	2.188	1.762	1.574	1.688	1.693
Stoomend (Brazilië ..)	549	500	410	488	448
n. Europa (Oost-Indië ..)	104	46	44	17	11
	2.841	2.308	2.028	2.193	2.152

Voorraad Ver. Staten	861	788	647	713	760
Stoomend					
naar Brazilië ..	520	510	418	441	627
Ver. Staten)					

	4.222	3.606	3.093	3.347	3.539
Voorr. in Pernambuco	1	—	—	—	—
„ „ Bahia	25	19	21	23	24
„ „ Victoria ..	96	7	—	—	—
„ „ Rio	† 281	253	242	78	272
„ „ Santos	1.096	835	1.215	1.637	1.236
„ „ Paranagua ..	8	—	—	—	—

Totaal	*5.729	*4.720	*4.571	*5.085	*5.071
Op 1 Juni	*5.438	*4.631	*4.449	*5.228	*4.754

* Niet inbegrepen de binnenl. voorraden in Sao Paulo.

1 Juli 1924	4.592.000	balen
1 Juni 1925	2.403.000	„
1 Juli 1925	1.786.000	„
1 Juni 1926	3.144.000	„
1 Juli 1926	2.833.000	„
1 Juni 1927	2.810.000	„
1 Juli 1927	3.312.000	„
1 Juni 1928	11.714.000	„

De binnenlandsche voorraden te Sao Paulo....

THEE.

In de afgelopen week vond op den 26sten de laatste theeveiling vóór de zomervacantie plaats met een aanbod van 25.700 kisten. De veiling had een onregelmatig, doch vrij vast verloop en de prijzen bewogen zich van 1 tot 4 cts. boven tot evenveel onder het vorig prijsniveau.

De gemiddelde prijs van deze laatste zomerveiling bedroeg 71¼ cts. tegenover 71¼ cts. van de veiling van den 28sten Juni.

In de veiling was de vraag voor binnenlandsche rekening overheerschend, hoewel bladsoorten ook levendig gekocht werden voor midden- en Oost-Europeesche rekening.

De eerste najaarsveiling is vastgesteld op 30 Augustus a.s. en he aanbod zal nader worden bekend gemaakt.

Amsterdam, 30 Juli 1928.

COPRA.

Aanvankelijk was de markt zeer flauw gestemd, daar het Oosten, vooral Singapore, flinke quantums offereerde! Fabrikanen hier zoowel als te Marseille kochten groote partijen tot dagelijks dalende prijzen. Het slot was weer iets vaster op verminderd aanbod van Indië.

De slotnoteringen zijn:

Nederl.-Ind. fms. stoomend	f 31⅞
„ „ „ aflad. Aug./Sept.	„ 31½
„ „ „ „ Sept./Oct.	„ 31½

STEENKOLEN.

Een gebeurtenis van beteekenis is het voorstel, dat de Engelsche Regeering van plan is in te dienen om, ingaande 1 December a.s. de kolenindustrie te hulp te komen door de spoorwegen te bewegen lagere tarieven toe te passen, in hoofdzaak voor het vervoer van kolen naar de laadhavens en voor een gedeelte ook op kolen bestemd voor de inheemsche industrie. Alhoewel niet verwacht wordt, dat het voordeel van dezen maatregel, dat op 3 d. voor het Durhamdistrict en 1½ d. voor het Northumberlanddistrict becijferd wordt, aanstonds maar weer naar de buitenlandsche consumenten zal gaan en spoedig in den dagprijs tot uitdrukking zal komen, zal toch het einde wel zijn, dat de prijzen er door gedrukt worden en dat de industrie weinig of niets van den maatregel zal profiteeren.

In Westfalen blijven de prijzen vast, aangezien het Kolensyndicaat nog steeds besloten is verliesbrengenden export niet na te streven.

De prijzen zijn:

Northumberland Ongezeefde	f 9,50
Durham Ongezeefde	„ 10,25
Cardiff 2/3 large 1/3 smalls	„ 12,10
Schotsche Gezeefde (Prime Lothians)	„ 9,15
Yorkshire gewasschen Doubles	„ 11,15
Westfaalsche Veförder	„ 13,75
„ Vetstukken	„ 15,—
„ Smeenootjes	„ 14,50
„ Gasvlamförder	„ 13,75
„ Gietekokes	„ 16,75
Hollandsche Eierbriketten	„ 15,—

alles per ton van 1000 KG. franco station Rotterdam/Amsterdam.

Ongezeefde bunkercolen f.o.b. Rotterdam/Amsterdam f 10,—.

Markt prijshoudend.

IJZER.

In den stand van de ruwijzermarkt op het continent is weinig verandering te bespeuren. Lux 3 is de laatste week iets vaster geworden. De stemming op de Cleveland markt is slecht te noemen. De vastere tendens, waarvan in ons vorig overzicht sprake was met betrekking tot de staalmarkt, is in een haussebeweging overgegaan.

	Notering in de week van		
	16/22 Juli 1928	23/30 Juli 1928	25/31 Juli 1927
Ruwijzer.			
<i>f. o. t. furnace</i>	Sh.	Sh.	Sh.
Cleveland Foundry no. 1	68½	68½	72½
„ „ „ 3	66	66	70
„ „ „ 4	65	65	69
Hematite East Coast mixed numbers	68½	68½	76
<i>Wagon départ Longwy (Lotharingen)</i>	Frs.	Frs.	Frs.
Moulage	440	440	460
Semi-phosphoreuse	475	475	495
<i>ab Werk Rheinl.-Westfalen</i>	Mk.	Mk.	Mk.
Giessereiroheisen no. 1	86½	86½	88
„ „ „ 3	82	82	86
Hämatit.	87½	87½	93½
<i>f. o. b. Antwerpen</i>	Sh.	Sh.	Sh.
Gieterij ruwijzer no. 3..	62-62½	62½	60-61
Walsproducten.			
<i>f. o. b. Antwerpen (vrijbl.)</i>	Sh.	Sh.	Sh.
Stafijzer	112½-113½	115	92-92½
Plaatijzer 5 mM.	126-126½	126-127½	119-120
„ 3 „	130-130½	130-131½	123-124½

METALEN.

Loco-Noteringen te Londen:

Data	Koper Stan-daard	Koper Electro-lytisch	Tin	Lood	Zink
30 Juli 1928..	62.15/-	69.-/-	214.12/6	21.-/-	25.-/-
23 „ 1928..	62.17/6	69.-/-	216.2/6	20.15/-	24.12/6
16 „ 1928..	62.17/6	69.-/-	210.7/6	20.7/6	24.12/6
9 „ 1928..	62.15/-	68.15/-	206.15/-	20.2/6	25.2/6
1 Aug. 1927..	56.5/-	62.5/-	298.2/6	24.7/6	29.7/6
20 Juli 1914..	61.-/-6		145.15/-	19.-/-	21.10/

Verschenen:

Beknopte Spaansche Spraakkunst

Leerboek voor Handelsscholen en
Handelskursussen (voorlooper van
de Nieuwe Spaansche Spraakkunst)

Door **J. B. KERPESTEIN**

Docent aan de Nederlandsche Handelshoogeschool, de Techn.
Hoogeschool en de Gemeentelijke Handelsschool

Prijs f 2.90

NIJGH & VAN DITMAR'S UITGEVERS-MIJ, ROTTERDAM

Verschenen:

Florilegio de Prosistas Españoles

de los períodos romántico, realista, actual, con notas
biográficas y con una breve historia de la literatura
española, compilado y ampliamente anotado

POR **J. B. KERPESTEIN**

Profesor de la escuela superior de altos estudios comerciales, de la escuela superior técnica y de la escuela de comercio pública.

TOMO I y II

Prijs per deel f 3.25

NIJGH & VAN DITMAR'S UITG.-MIJ — ROTTERDAM

Verschenen:

De Vestigingsfactoren der Katoenindustrie in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika

door

Dr. J. WISSELINK

Prijs ingenaaid f 6.—

Gebonden f 7.50

Moge dit gave en rijpe werk de belangstelling vinden
die het verdient. Wetenschap, industrie en arbeid
zijn door de verschijning ervan gelijkelijk gediend.

Prof. VOLMER in
„De Naamlouze Vennootschap”.

Nijgh & Van Ditmar's Uitgevers Mij. - Rotterdam.

Waarom adverteeren in,
en 'n exempl. koopen van

KELLY'S DIRECTORY?

Omdat deze uitgave jaarlijks wordt
gekocht en geraadpleegd door tien-
duizende groote firma's over de
geheele wereld, en U, wanneer Uw
naam daarin opvallend is gedrukt,
voortdurend exportaanvragen zult
ontvangen.

Op Uw beurt vindt U er de adressen
in van alle handelslichamen, welke
in Uw artikel belang stellen, zoodat
de gelegenheid om het aantal Uwer
relaties uit te breiden, voor het grij-
pen ligt.

Wanneer U *Exporteur, Importeur,
Fabrikant of Groothandelaar* is,
moogt U niet nalaten zich ten minste
van de uitstekend bekend staande
Kelly's Directory op de hoogte te
stellen. Vraagt kosteloos prospectus
of bezoek van een vertegenwoordi-
ger aan

**NIJGH & VAN DITMAR'S
UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
WIJNHAVEN 113 — ROTTERDAM
TELEFOONNUMMER 7843**

Nederlandsche Handel-Maatschappij

Amsterdam

Gestort Kapitaal f80.000.000,— Statutaire Reserve f 40.000.000,—

AGENTSCHAPPEN TE ROTTERDAM EN 'S-GRAVENHAGE

Rente voor Deposito's:

Direct opvorderbaar	2 % per jaar	6 maanden opzegging	4 % per jaar
1 maand opzegging	3 % „ „	12 „ „	4½ % „ „
3 maanden opzegging	3½ % „ „		

Voor andere en VASTE termijnen, zoomede voor groote bedragen rentevergoeding nader overeen te komen.

SAFE-DEPOSIT

HOE BELEG IK MIJN GELD ?

DOOR J. GROOTEN

Directeur der Levensv. Mij. N.O.G.
Leeraar M.O. Boekh. en Wiskunde

PRIJS f 2.50

Het boekje munt uit door duidelijkheid, terwijl de vraagstukken waarvoor de belegger zich geplaatst ziet, op heldere wijze worden uiteengezet... Het boekje zal voor velen, die vermogens hebben te beheeren, in verschillende opzichten als voorlichter kunnen strekken.

Nieuwe Rotterd. Courant

... en geeft daarbij blijk van feitenkennis, gezond verstand en vooral van solide beginselen... het is aangename lectuur en er zijn heel wat wijze lessen in verwerkt.

Financ. Weekblad v. d. Fondsenhandel.

Het behoeft geen betoog dat een zoo ervaren man, als deze directeur, elk onderdeel in bijzonderheden heeft samengesteld, waaruit hij die aan belegging wenscht te doen, groot voordeel kan trekken... Het is een nuttig boek.

Dagelijksche Beurscourant.

Alom verkrijgbaar bij den Boekhandel en bij
Nijgh & Van Ditmar's Uitg.-Mij., Rotterdam

ADVERTEEREN GEEFT SUCCES!

WERKSPoor AMSTERDAM

ROLLEND SPOORWEGMATERIEEL

SCHEEPSSTOOMWERKTUIGEN

SCHEEPSDIESELMOTOREN

IJS- EN KOELMACHINES

SUIKERMACHINERIEËN

IJZERCONSTRUCTIES

SCHEEPSTURBINES

POLDERGEMALEN

LOCOMOTIEVEN

STOOMKETELS

NIJGH & VAN DITMAR'S UITGEVERS-MIJ

ROTTERDAM

Wijnhaven 111-113

Tel. 7841-42-43-61

Belast zich met het
verzorgen van uit-
gaven en tijdschrif-
ten op elk gebied